DE CONSTITUTIONEEL.

NIEUWE 'SGRAVENHAAGSCHE COURANT.

N°. 43. **Zondag 18 en Maandag 19 November.** **1855.**

Uitgever : **C. H. SUSAN, Jr.**, te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten : **M. Schooneveld & Zoon**, te Amsterdam.
Brieven **franco** aan het Bureau : Jan-Hendrikstraat, N°. 259, te 's Gravenhage.

Deze Courant verschijnt alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.
Abonnementsprijs voor 3/m. **ƒ 4.50** ; franco per post **ƒ 5.50**.
Advertentiën van 1—6 regels **ƒ 1**. Voor elken regel meer **15 cents** ; behalve **35 cents** zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden worden geplaatst tegen betaling van **ƒ 1**, het zegelgeld daaronder begrepen.

Hooggespannen was de verwachting omtrent de wending, die, op den tweeden dag, de algemeene discussiën over de begrooting, in de Tweede Kamer, nemen zouden, na den eersten aanval, door den heer GROEN tegen het Ministerie, of liever tegen den Minister van Buitenlandsche Zaken, gerigt. Vraagstukken van zeer teederen aard waren door dien spreker aangevoerd; het verschijnsel van onverdraagzaamheid, dat men ongelukkig van zekere zijde, buiten de Kamer, wil doen alles beheerschen; dreigde, na dien aanval, zich ook in den boezem der Vertegenwoordiging te openbaren; nóg had geen eigenlijke woordvoerder der bepaalde oppositie zijne krachten tegen de Regering beproefd: en wij vroegen ons af: zal, gelijk ten vorigen jare, de schitterende, maar niet billijke rede van den heer GROEN de inleiding zijn geweest tot eene herhaling van bittere tooneelen, als welke wij ons, omtrent het vorige jaar, met nog zoo groot leedwezen herinneren?

Wij vinden behoefte, om reeds dadelijk te erkennen, dat onze vrees was ongegrond; dat de afloop is geweest zoodanig als wij, in onze vorige artikelen, hadden gehoopt.

Gelijk eergister was ook gister de redevoering van den heer GROEN het voorname bestanddeel der zitting. Na de feitelijke wederlegging, die hij van den Minister van Buitenlandsche Zaken op alle punten van zijn aanval had ontvangen, verkeerde de geheele Kamer in groote spanning, toen de heer GROEN opstond, om andermaal het woord te vragen. Wat de inhoud zijner tweede rede is geweest, wij beijveren ons dit te doen uitkomen; in stede van eene hernieuwde poging tot den aanval, gesteund met al het talent en al de zeggingskracht des redenaars, werd door hem de hand der verzoening aan de Regering toegestoken. Al wat de heer GROEN in zijne tweede rede trachtte te betoogen, was: dat hij niet gezegd had wat men den vorigen dag uit zijne woorden had meenen te moeten opmaken. Zoo ontkende hij bepaaldelijk, dat zijn doel geweest was, eene oorlogsverklaring te doen, noch aan het Ministerie, noch aan de Ministers. Al wat hij beoogd had, was om te doen uitkomen de beginselen zijner partij, om te doen constateren, dat die in vele punten overeenkwamen met eene „zeer groote partij" (de ministeriële). Er bestond, volgens hem, groote overeenstemming tusschen zijne partij en die groote partij; zóó zelfs, dat hij gul verklaarde, wel verre van haat en tweedragt te willen aanstooken, integendeel naar waarde wist te appreciëren de taak, die de Regering op zich genomen en vervuld had, om te *appaiseren*. Het eenige verschil, dat tusschen hem en de Regering overbleef, bestond in *de wijze*, waarop dat appaisement naar zijne meening behoorde te worden tot stand gebragt.

Met welwillendheid werd de hand der verzoening, die aan de Regering werd toegereikt, door den Minister van Buitenlandsche Zaken aangenomen. De Minister wees met juistheid aan, dat nu er van achteren bleek dat er zelfs geen aanval beproefd was, ook van tegenaanval geen sprake meer zijn kan; en met al die beleefdheid, welke de parlementaire vormen eischen, nam de Minister de verzekering des heeren GROEN aan, dat in diens eerste redevoering niet de minste bedoeling tot vijandelijkheid was gelegen. Wij betuigen volgaarne, dat de houding van den heer GROEN, gister aangenomen, ons innig heeft verheugd, omdat zij krachtig tot de bewaring der eensgezindheid in en buiten de Kamer kan medewerken: welke altijd, en zeker in het tegenwoordig tijdsgewricht, is aan te bevelen. Wij achten dan ook verdienstelijk de houding van den heer GROEN, die vaderlandsliefde en opregtheid genoeg bezat, om, met eene zeldzame zelfverloochening, zich te effaceren in het publiek belang en te erkennen, dat hij ten onregte het Ministerie had aangevallen, dat, zoo hij in iets, gewis onopzettelijk, tot herlevendiging van godsdiensttwisten zou hebben kunnen aanleiding geven, dat zoo iets geheel buiten zijne bedoeling lag.

De heer GROEN zal van den nadeeligen invloed zijner rede te meer zijn overtuigd geworden, toen hij gister, bij den aanvang der zitting, den heer D. L. STORM, juist naar aanleiding van zijne eerste rede, hoorde voorlezen eene uitgewerkte statistiek, ten betooge, dat, bij begeven van posten en bedieningen van den Staat, een deel der bevolking, de Roomsche, daarvan schier zou worden uitgesloten. Wij betwijfelen, of dit punt wel ter sprake ware gebragt, indien de heer GROEN zijne eerste redevoering niet had uitgesproken. Wat het betoog zelf betreft — dat, dank zij de daarop gevolgde verzoenende toespraak van den heer GROEN, niet verder door andere Sprekers, en dan welligt op meer teeder terrein werd voortgezet — de Ministers van Justitie en van Finantien, beiden weerden met klem van redenen de beschuldiging af en de eerstgenoemde Minister toonde, integendeel, aan, dat men juist thans op een vroeger onregt van lieverlede tracht terug te komen en, met betrekking tot de begeving van posten en bedieningen, de Grondwet nakomt in den zin en den geest, waarin zij, ook ten deze, is tot stand gebragt. Met genoegen zal de Natie de verklaring lezen, welke de Minister van Finantiën bij die gelegenheid heeft afgelegd: „Bij het begeven van posten vraag ik niet: wat „is uwe geloofsbelijdenis? Want dit zou strijdig zijn „met de Grondwet. Maar evenmin kan iemand zeggen: „ik moet bevorderd worden, *omdat* ik tot het eene of „andere kerkgenootschap behoor." *Geschiktheid* — beide Ministers verklaarden het met ernst — behoorde de hoofdvereischte te zijn, en was het ook, zoodra het gold de begeving van de eene of andere betrekking.

De loop der discussiën, die eergister een dreigend aanzien kreeg, nam, na de tweede rede van den heer GROEN, uit gemis aan verdere belangrijkheid, als het ware een einde. De oppositie bleef stille toeschouwster. Was het overleg? Of was het de overtuiging, dat er tot het gelukken van eenigen aanval geen goede kans bestond? De beraadslaging over de hoofdstukken zal het ons leeren; maar in ieder geval heeft de sluiting der algemeene discussiën op den tweeden dag, naar ons inzien, het bewijs medegebragt, dat men wars is van het rekken van beraadslagingen over algemeene onderwerpen en over afgetrokken beginselen, waarvan het praktische nut nog nooit kon worden aangetoond.

Vatten wij den totaal-indruk der debatten van deze twee dagen zamen, dan vinden wij, dat de Regering door de eenvoudige overstelling der feiten, zegevierend is te voorschijn getreden uit den strijd, zoo er strijd is geweest; en dat, van de andere zijde, welwillendheid en besef van de noodzakelijkheid, dat er eendragt en gemeen overleg zij, belet hebben, om een strijd aan te vangen, die tot geene uitkomst had kunnen leiden.

Noch de bestrijding door de heeren VAN RAPPARD en VAN GOLTSTEIN van een finantieel punt der begrooting, noch de politieke gedachtenwisseling van de heeren ELOUT en GROEN (van *aanval* kan nu niet meer de quaestie zijn) hadden eenige strekking hoegenaamd, om te ondersteunen pogingen, welke buiten de Kamer sedert eenigen tijd werden beproefd, om het Ministerie te doen voorstellen als onderling verscheurd en verdeeld, als veroordeeld om geen dag langer te leven.

De gesloten debatten hebben, eindelijk, doen zien, dat het Ministerie is eensgezind omtrent de hoofdbeginselen en dat dus, ook in dit opzigt, de geruchten, die van het tegendeel in omloop waren gebragt, geheel ongegrond waren.

Bij de gematigdheid, waarvan tot dusver van weêrszijden werd blijk gegeven, zien wij met vertrouwen den verderen loop der parlementaire debatten te gemoet. Het is een belangrijk feit reeds nu te mogen vaststellen, dat in de Kamer de hartstogtelijkheid heeft plaats gemaakt voor koel overleg en bedachtzaamheid; en dat derhalve van het gemeen overleg tusschen Vertegenwoordiging en Regering werkelijk goede vruchten voor het Vaderland zijn te verwachten. Het is een feit, waardig den merkwaardigen geschiedkundigen herinneringsdag van Nederland van heden.

Buitenland.

HET OOSTERSCH OORLOGSTOONEEL.

Het Fransche regeringsblad behelst de volgende depêche uit Pera van den 14den dezer. Omar-Pacha heeft den 5den den overtogt over de rivier Ingurie, welke Abarie van Mingrelie scheidt, gedaan. Het vijandelijk leger bestond uit 5000 man geregelde troepen en 12,000 man van de Mingrelische en Georgische militie. Het gevecht duurde vijf uren. De Russen hebben gevoelige verliezen geleden. De Turken zijn op vier verschillende punten de Ingurie overgetrokken. Omar-Pacha rukt tegen Kutaïs op.

— Uit Konstantinopel is van den 15en de volgende depêche ontvangen. De troepen onder Omar-Pacha hebben den 6en dezer den overtogt over de rivier Anakena of Enklour in Georgie, welke door 16,000 Russen verdedigd werd, gedaan. De Turken vielen de door de Russen aldaar opgerigte redouten met de bajonet aan, namen die, in weerwil van eene wanhopige verdediging, in, sloegen den vijand op de vlugt en namen vijf stukken geschut en een veertigtal krijgsgevangenen. De Russen verloren 400 dooden, terwijl de verliezen der Turken bestaan uit 68 dooden en 220 gekwetsten.

OORLOGSTOONEEL IN HET NOORDEN.

De admiraal Dundas, de opperbevelhebber der Britsche vloot, is met zijn geheelen staf, aan boord van de *Wellington*, te Kiel aangekomen. De admiraal en dehem vergezellende officieren keeren naar Engeland terug.

RUSLAND.

De Keizer, wenschende het aantal officieren te vermeerderen, heeft bij eene ukase de voor 13 gouvernementen reeds bestaande gunstige beschikkingen voor arme edellieden, die in dienst bij het leger treden, tot het geheele rijk uitgestrekt.

— De telegraaf van Simferopol naar Nicolaïef en St. Petersburg is geopend.

GROOT-BRITTANJE.

De bestuurders der Engelsche Bank hadden gisteren een onderhoud met den Kanselier der schatkist. Dienaangaande wordt verhaald, dat de Regering het voornemen aan den dag gelegd zou hebben om de Bank tot de uitgifte van hare biljetten op openbare fondsen, boven het tegenwoordig bedrag van 14 millioen ponden sterling, te magtigen. Men gelooft dat het onderhoud ten doel heeft gehad over de geldelijke behoeften der Regering gedurende de eerstvolgende maanden te beraadslagen, en dat men het eindelijk eens geworden is over de noodzakelijkheid om het tekort te dekken, dat zich in de circulatie, ten gevolge van het faillissement of de terughouding van verschillende bijzondere banken, geopenbaard heeft, Het totaal van dat tekort is 700,000 ponden sterling en artikel 4 der Charter van 1844 verleent der Regering het regt om tot de uitgifte van additionele bankbiljetten voor twee derden der som te magtigen. De voordeelen daarvan zouden aan den Staat komen en de vermeerdering zou 470,000 ponden sterling bedragen.

— Het uit Californie uitgevoerd goud heeft gedurende de vijf laatste jaren de ontzettende som van 230 millioen dollars bedragen, en zulks nog slechts in zoo ver het aangegeven is, waarbij men dus gerustelijk nog 70 millioen dollars voegen kan, die in handen van bijzondere personen geraakt zijn.

PRUISSEN.

Bij Koninklijk besluit zijn de beide Pruissische Kamers tegen den 29 dezer zamengeroepen.

FRANKRIJK.

Ziethier de aanspraak van Keizer Napoleon zoo als die thans in de Fransche dagbladen wordt medegedeeld en welke met eene krachtige stem werd uitgesproken, zoodat men woord voor woord in de uitgestrekte zaal kon hooren.

Zij luidde aldus:

« Mijne Heeren! De tentoonstelling, welke ten einde spoedt, biedt der wereld een grootsch schouwspel aan. Gedurende een ernstigen oorlog zijn uit alle oorden der wereld de mannen, die op het gebied van wetenschappen, kunsten en nijverheid het meeste uitblinken, naar Parijs gekomen, om aldaar hunne gewrochten ten toon te stellen. Die wedstrijd in zoodanige omstandigheden is, zoo ik vertrouw, verschuldigd aan de algemeene overtuiging, dat de ondernomen oorlog slechts hen bedreigde, die daartoe hebben

aanleiding gegeven; dat hij in het belang van allen werd voortgezet; en dat Europa, wel verre van daarin een gevaar voor de toekomst te zien, er integendeel een waarborg in vond voor onafhankelijkheid en veiligheid.

«Intusschen is de wensch naar vrede het eerste gevoel dat wordt opgewekt door het aanschouwen van zoo vele wonderwerken van 's menschen hand, die hier werden ten toon gespreid.

«Alleen de vrede toch kan die merkwaardige voortbrengselen van den menschelijken geest eene nog hoogere vlugt geven.

«Gij allen zult dus voorzeker mijnen wensch deelen, dat die vrede spoedig tot stand kome en duurzaam zij.

«Maar wil die duurzaam zijn, zoo is het noodig, dat daarbij het vraagstuk, dat den oorlog heeft doen aanvangen, juist en bepaald worde opgelost. En wil die vrede spoedig tot stand komen, dan moet Europa zich verklaren; want, indien zich de kracht van de algemeene denkwijs niet laat gevoelen, dan loopt men ligtelijk gevaar dat wartstellingen tusschen groote mogendheden van een slependen aard worden; terwijl integendeel, indien Europa er toe overgaat te verklaren wie ongelijk en wie gelijk heeft, dan zal eene groote schrede nader tot de vereffening zijn gedaan

«In het tijdperk van beschaving, waarin wij ons bevinden, zijn toch de overwinningen op het oorlogsveld, hoe schitterend ook, slechts van voorbijgaanden invloed: de beslissende zege wordt ten laatste altijd door de algemeene denkwijs behaald.

«Gij allen dus, die vermeent, dat de voortschreden van landbouw, nijverheid en handel van één volk medewerken tot het welzijn van alle andere volken, en dat hoe meer de onderlinge betrekkingen vermenigvuldigen, der volken vooroordeelen ook verflaauwen en worden weggevaagd, zegt uwen medeburgers, als gij in uw vaderland zult zijn teruggekeerd, dat Frankrijk geen haat voedt tegen eenig volk; dat het medegevoel koestert voor hen allen, die even als hetzelve de zege van het regt en de regtvaardigheid willen.

«Zegt hun, dat, indien zij den vrede verlangen, zij dan ten minste openlijk hunne wenschen voor of tegen ons doen kennen; want bij een ernstigen strijd in Europa is onverschilligheid eene slechte berekening en stilzwijgen eene dwaling.

«Wat ons betreft, volken, verbonden om eener groote zaak de zege te doen behalen, laat ons wapenen smeden, zonder daarom de werkplaatsen onzer nijverheid eenige stremming te doen ondergaan; zonder onze handwerken te doen stilstaan. Laat ons groot zijn door de kunsten des vredes, zoowel als door die van den krijg; laat ons sterk zijn door eendragt, en laat ons ons vertrouwen stellen in God, dat Hij ons de zwarigheden van het oogenblik en de wisselvalligheden der toekomst zal doen te boven komen.»

Deze rede heeft op de hoorders een onbegrijpelijken indruk gemaakt, en werd nu en dan zeer toegejuicht, vooral door de aanwezige Engelschen.

Vervolgens had de uitreiking plaats der aan de inzenders ter wereldtentoonstelling toegekende bekrooningen, met al die plegtigheid en al dien luister, welke de voorbereidselen, op groote schaal sedert eenigen tijd gemaakt, deden voorzien. Ofschoon dit feest schijnbaar geheel der kunst en nijverheid toegewijd was, gaf de redevoering, door den keizer uitgesproken, het niettemin een staatkundig karakter.

«In die redevoering — zegt de Indép. — is wel sprake van oorlog, maar meer nog van vrede, zoo hoodig voor de voortschreden en de ontwikkeling der kunsten en der nijverheid; maar het is moeijelijk te zeggen, of zij meer oorlogzuchtig dan vredelievend, of meer vredelievend dan oorlogzuchtig is. De beurs zelve, gewoonlijk zoo gereed om nietsbeduidende handelingen en losse woorden van staatslieden, en dus zooveel te eerder van vorsten, uit te leggen — de beurs zelve, zeggen wij, — gaf ditmaal blijk van hare weifeling omtrent de ware uitlegging der keizerlijke redevoering, en heeft daarom op geenerlei wijze den invloed er van ondervonden; zij bleef volkomen kalm; zoowel de eerste als de slotkoersen bleven zoo als die van den vorigen dag, ofschoon de tekst der Keizerlijke aanspraak, vóór dat de beurs gesloten werd, zeer goed bekend was.

«Niet dat de Keizer in zijne aanspraak niet op zeer duidelijke wijze verklaart dat allen, die aan de tentoonstelling hebben deel genomen, zoo als hij, een *spoedigen en duurzamen* vrede verlangden; maar de vraag is of dat verlangen naar zijne meening — spoedig verwezenlijkt zal worden.

«Hij schijnt zelfs als voorwaarde te stellen, dat alle volken van Europa zich op krachtige wijze tegen Rusland verklaren, hetgeen den vrede juist verwijderen zou, want die eenstemmigheid der natiën tegen de Russische magt, bestaat in wezenlijkheid niet en is op verre na nog niet ophanden.

«Over het algemeen was de indruk, dien de Keizerlijke redevoering te weeg bragt, deze: men zag daarin zucht tot vrede, maar tevens het vast besluit, om niet den eersten stap te doen, ten einde daartoe te geraken.

«Opmerking verdient intusschen de aandrang, waarmede Z. M. gewezen heeft op de noodzakelijkheid, dat de verschillende Europesche Staten zich voor of tegen de Westersche Mogendheden verklaren. Men wilde in deze woorden vooral eene zinspeling op Pruissen zien.»

Wat de plegtigheid zelve betreft, verdient hoofdzakelijk vermelding, dat de voornaamste onderscheidingen beloopen voor de nijverheid 161 decoratien, 112 groote eere-medailles, 252 eere-medailles, en voor de schoone kunsten 40 decoratien en 16 eere-medailles.

De decoratien voor de industrie zijn aldus verdeeld: Frankrijk 115; Engeland 20; Pruissen 9; Oostenrijk 6; Belgie 4; Zweden 2; Toskane 1; Beijeren 1; Zwitserland 2; Hessen 1; Piemont 1; Canada 1.

Behalve de decoratien, medailles en eervolle vermeldingen, zijn ook verscheidene geldelijke belooningen uitgereikt, waaronder zelfs twee van 10,000 francs, als aan kapitein Delvigne voor schakeringen, in wapentuigen aangebragt, en aan den heer Sudre voor zijne uitvinding der telephonie.

De leden der commissie van beoordeeling en de buitenlandsche commissarissen hebben onderscheidingen van de regering bekomen. O.a. is de heer Pescatore tot officier en de heer Suermondt, de Nederlandsche commissaris, tot ridder van het legioen van eer benoemd.

— Onder de geruchten van den dag behoort een huwelijksplan van prins Napoleon, waarmede men de zending van generaal Canrobert naar Zweden wil in verband brengen. Velen twijfelen allezins of dat gerucht wel vertrouwen verdient.

BELGIE.

Reeds heeft de Senaat een adres van antwoord op de Troonrede vastgesteld.

De Kamer van vertegenwoordigers heeft eene commissie voor het ontwerpen van een adres van antwoord op de Troonrede benoemd, welke reeds de grondslagen daarvan aangenomen en den heer Descamp tot haren rapporteur gekozen heeft. Maandag e. k. zal de Kamer over dat adres beraadslagen.

In het adres van den Senaat wordt gezegd: «dat de toestand des lands over het algemeen zoo voldoende is, als men hopen mag, te midden der verwikkelingen, die Europa verontrusten en bezorgd maken; dat de invloed daarvan zich vooral op den prijs der levensmiddelen doet gevoelen; en dat de Senaat bereid is die maatregelen zooveel mogelijk te ondersteunen, welke tot leniging daarvan zouden worden voorgesteld. De vergadering sloot zich aan eene staatkunde van «eendragt en gematigdheid» aan.

— Bij de kamer der vertegenwoordigers is ingediend een wetsontwerp betreffende de levensmiddelen. Bij dit wetsontwerp wordt thans in werking zijnde stelsel tot 31 December 1856 verlengd. Er is echter eene nieuwe bepaling in opgenomen, waarbij van de betaling van het tonnegeld worden vrij gesteld alle schepen in Belgie aankomende, met eene lading bestaande voor ten minste twee derde uit een of meer der in het wetsontwerp opgenoemde levensmiddelen.

CHINA.

Volgens tijdingen uit Hong-Kong, is de Bremer brik *Creta* aldaar opgebragt, als zijnde door de *Barracouta* in de zee van Ochotsk genomen, hebbende aan boord 250 russische zeelieden, behoorende tot de equipage van de *Diana* en *Cesarewitsch*. Men dacht, dat de russische vloot ten noorden van de Amor lag.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN ZATURDAG, 17 NOVEMBER.

De VOORZITTER deelt mede, dat is ingekomen een ontwerp van wet tot amortisatie van schuld. Drukken en ronddeelen en verzending naar de afdeelingen.

Aan de orde van den dag is de voortzetting der beraadslagingen over de begrootingswetten voor 1856.

De beraadslagingen worden geopend over hoofdstuk II (hooge collegien van staat en kabinet des Konings).

De artt. 1—6 worden zonder beraadslaging *aangenomen*.

Art. 7. De heer WINTGENS deelt mede, dat de bibliotheek der Kamer spoedig met eene aanmerkelijke aanwinst zal verrijkt worden. Het uitzigt bestaat, dat de bibliotheek weldra in het bezit zal komen van de resolutien der Staten-Generaal van 1576—1762 (in manuscript) en wijders tot 1796 in druk. Spr. meent op de belangrijkheid dezer verzameling niet te behoeven te wijzen. Voorts zal de bibliotheek, door ruiling, vermeerderd worden met de parlementaire stukken van Groot-Brittanje en van Sardinie. Overigens gaat de ijverige bibliothecaris voort, om bij voorkomende gelegenheden door aankoop de bibliotheek der Kamer te vergrooten en te verbeteren.

De artt. 7—25 worden daarna aangenomen, zoo mede de artt. 26 en volgg., nadat de MIN. VAN FIN. daaromtrent eene wijziging had toegelicht, ten gevolge van verandering in het personeel.

Het geheele IIde hoofdstuk wordt vervolgens *aangenomen* met algemeene stemmen.

De beraadslagingen worden daarna geopend over hoofdstuk III (Buitenlandsche Zaken.)

De heer ROCHUSSEN bespreekt drie punten, welke reeds in het voorloopig verslag behandeld zijn, namelijk: 1o. de aansluiting van den spoorweg van Arnhem tot Oberhausen; 2o. de vaste brug over den Rijn bij Keulen en 3o. de vermindering van scheepvaartregten op den Duitschen Rijn. De Minister heeft die punten beantwoord en getracht eenige aanmerkingen te wederleggen. Spr. zegt den Minister daarvoor dank, doch, naar zijne meening, heeft dit antwoord geene volkomene bevrediging verwekt. Althans het heeft hem aanleiding gegeven, om de drie bovengenoemde punten nader ter sprake te brengen en ophelderingen en geruststelling te vragen.

Wat het *eerste punt* aangaat, daaromtrent wordt in het antwoord gezegd: «dat de vertraging, welke de werkzaamheden aan den spoorwegbaan tusschen Oberhausen en Emmerik hebben ondergaan, volgens ontvangene mededeelingen uit Berlijn, is toe te schrijven aan een geschil tusschen het Pruissisch Ministerie van Oorlog en de Keulen-Mindener-Maatschappij over de kosten voor den aanleg van *militaire* werken bij Wezel.» Het doet Spr. leed, dat dit geschil nog niet beslist is. Intusschen is de weg van Arnhem naar Emmerik reeds voltooid, maar het blijkt niet, wanneer de weg op Pruissisch grondgebied voltooid zal zijn.

Het schijnt dat dit afhangt van de Pruissische opvatting van het tractaat. Spr. wil weten, *welke* die Pruissische opvatting is. Hij meende, dat die was: dat de weg op Pruissisch grondgebied *gelijktijdig* zou moeten voltooid zijn met dien op Nederl. grondgebied, welke opvatting hij staaft door de overeenkomst, in 1851 met Pruissen gesloten. Nu weet hij wel, dat er zich technische moeijelijkheden hebben opgedaan, maar Spr. hoopt, dat deze niet onoverkomelijk zullen zijn.

Hij acht het overbodig de nadeelen voor ons land, uit dit isolement voortvloeijende, te schetsen; hij zal alleen maar één punt tot bewijs daartoe aanvoeren. Er bestaan nu reeds twee zeestoomlijnen van Belgie op Amerika; een derde is op touw; Nederland daarentegen is daarvan geisoleerd en staat in geen genoegzaam verband met het achtergelegene Duitschland. Spr. wijst ook op het weinig vervoer van lan verhuizers uit ons land. Hij zou er ook op kunnen wij dat de postmaal tusschen Nederland en Engeland thans o Belgie moet gaan. Dit zijn slechts enkele voorbeelden v de nadeelen van het isolement, waarin Nederland, ten gevolge der niet-aansluiting, verkeert.

Het tweede punt, dat Spr. behandelt, betreft den bou eener vaste brug over den Rijn bij Keulen. Spr. behoeft geen betoog te treden, dat daardoor belemmering van vrije scheepvaart in het algemeen kan ontstaan; doch h zal zich daartegen niet verzetten wegens de overwegen belangen, die daarbij kunnen voorzitten, ofschoon die b misschien in strijd is met de gesloten verdragen, bepaal lijk met het Mainzer-verdrag. Hij dringt er dus bij d Minister op aan, dat deze pogingen zal aanwenden, d die brug zoo worde vervaardigd, dat schepen en boo ook met staande masten of schoorsteenen daardoor kunn doorvaren en geene belemmering in hunne vaart ond vinden.

Spr. betoogt uit art. 67 der Mainzer overeenkomst, er geene belemmering door kunstwerken aan de vrije Rij vaart mag in den weg gelegd worden. Hij weet wel, er reeds een aanvang met den bouw dier brug is gemaa maar hij vertrouwt, dat daardoor welligt dat punt doorvaart nog niet gepraejudicieerd zij. En Spr. waarschu vooral nu, omdat men later, als die brug eenmaal volto zal zijn, zou zeggen: het is een fait accompli en dan z het te laat zijn.

Nopens het *derde* punt, betreffende de scheepvaartreg op den Duitschen Rijn, herinnert Spr. dat in Nederla alle regten op den Rijn opgeheven zijn, ook zelfs het va regt. Nederland heefs daardoor een mild voorbeeld gegeve maar de aangewende pogingen om ook dat voorbeeld do anderen te doen volgen, ontmoeten tegenkanting bij h meerendeel der Rijn-oeverstaten.

De Regering zegt dan daaromtrent in haar antwoo dat eene verdere vermindering der bedoelde regten op nie door haar in de jongste zitting der centrale commissie vo de Rijnvaart te Mainz, is ter sprake gebragt, doch dat de poging, hoezeer door sommige oeverstaten ondersteun echter niet bij allen dien bijval heeft gevonden, welke ei delijk hoop zou kunnen geven op eene spoedige en g wenschte beslissing. Nu blijft die vrije Rijnvaart belemme en men heeft reeds kunnen opmerken, dat er over de landweg een even goedkoop en spoediger vervoer, voor over Straatsburg, plaats heeft.

Het algemeen belang van alle Rijnoever-Staten bren dus mede, om den Rijn zoo spoedig mogelijk van al regten te ontheffen. Er zijn Oeverstaten, die daartoe ni willen medewerken, en evenwel genieten zij allen de voo deelen en vrijheden, voortspruitende uit ons tractaat m het Tolverbond.

Spr. wenscht dus deswege inlichtingen te bekomen en weten *welke* Oeverstaten de heffing weigeren; dan zal m nader tot den waren staat van zaken kunnen komen en krac tige vertoogen kunnen indienen. Wat Spr. aanvoerde, geene beschuldiging tegen de Regering, maar in tegende eene verklaring van vertrouwen, doch tevens eene pogi om mede te werken tot bevordering van een groot nationa belang dat de Rijn ook in Duitschland die vrijheden erlang welke bij het Weener-congres zijn bedoeld. Die acte mo in sommige opzigten in kracht zijn verminderd, zij is dien aanzien in volle kracht gebleven. Hij vraagt het daaro of de Rijn de laatste rivier zijn zal, waaraan die weldà van vrijheid zal te beurt vallen.

Hij wenscht de verzekering te ontvangen, dat de Reg ring ernstige pogingen bij het Pruissisch Gouvernement aanwenden, ten einde te waken dat aan de Nederl. bela gen geen nadeel worde toegebragt. Hij twijfelt er niet aa dat de edelaardige Vorst, die daar regeert, aan de billij en eerlijke vorderingen van Nederland, zoo ze ter zijn kennisse mogten gebragt worden, regt zal doen wedervare

De heer VAN GOLTSTEIN vestigt de aandacht van de Minister op een gewigtig punt, namelijk de handhavi van het stelsel van onzijdigheid. Gewoonlijk als men da over spreekt wordt er antwoord gegeven, dat de regten d neutraliteit door de oorlogvoerende mogendheden word erkend en geëerbiedigd, en dat men eene lijdelijke en wachtende houding behoort aan te nemen. Spr. gelooft ech dat men wel een stap verder mag gaan en dat men tijds bedacht moet zijn om de gevaren af te wende waardoor men de onzijdigheid zou kunnen verliezen. opheldering van zijne meening wijst hij op onze verhoudi tot den Duitschen Bond, waartoe een onzer provincien hoort.

Niet ten onregte heeft men van den aanvang af van die du bele betrekking moeijelijkheden voorspeld. Zoo lang m het oorspronkelijk denkbeeld van den Bond vasthield, zo den de verschillende betrekkingen worden volgehoude maar zoodra er zich eene neiging openbaarde, om het b stuur van den Bond in de huishouding van de leden doen treden, kon men voorzien, dat er moeijelijkhed zouden kunnen ontstaan. Men heeft dat werkelijk zien g beuren. De Bondsvergadering heeft ten aanzien van Hanno een besluit genomen tot herstel van regten, in 1848 to gekend, en als zij een besluit neemt, dan is zij, blijke de ondervinding, geneigd en gereed om het met kracht va wapenen door te zetten.

Ook heeft men gezien dat het denkbeeld bestond om ee vergadering van vertegenwoordigers van het Duitsche vo bij de vergadering van de vertegenwoordigers der vorsten voegen. Zoo is men geheel afgeweken van het oorspron lijk denkbeeld, dat tot grondslag van het verbond d verschillende Staten heeft gestrekt. Het is ook bekend eene der groote Mogendheden steeds pogingen aanwend om het Duitsche verbond, als het er op zou aankomen aan den grooten strijd, die thans gevoerdt wordt, te doe deelnemen.

Door dergelijke omstandigheden zou de onzijdigheid Nederland in groot gevaar kunnen komen, zoo men niet tijds waakte, om zich aan dergelijk gevaar te onttrekk Die afwijking van de oorspronkelijke bondsacte zou leid

het veroorzaken van meer lasten op de leden van den Bond en tot grootere verwikkelingen. Hij acht zich verpligt, de aandacht der Regering op dat gewigtig punt te vestigen. Wijders komt Spr. terug op een punt, dat hij reeds in vroeger tijd behandeld heeft. Het betreft het stelsel van de noodige waarborgen, dat zij, die geroepen worden de belangen van Nederland in het buitenland te vertegenwoordigen, de noodige bekwaamheid daartoe bezitten. Wel is waar, men heeft in den laatsten tijd aangenomen dat zij, die zich aan de diplomatie wijden, een examen moeten afleggen, maar hij vindt in dat examen geen genoegzamen waarborg. Spr. treedt in eene ontwikkeling om aan te toonen, dat van de vertegenwoordigers buiten 's lands meer wordt gevorderd, en dat zij o. a. voldoende kennis moeten bezitten van den handel, den landbouw en het fabriekwezen zoo hier te lande als elders. Zij moeten met verschillende talen bekend zijn en op de hoogte wezen der vormen, die tot het aangaan van overeenkomsten worden vereischt. Ook deze aangelegenheid beveelt hij bij voortduring aan de zorg der Regering aan.

De heer VAN BOSSE meent een enkel woord te moeten zeggen over een vraagstuk, waarvan de eerste Spr. in het voorbijgaan heeft melding gemaakt: het betreft dat van den Sondtol. Uit de dagbladen heeft men in den laatsten tijd vernomen, dat die questie levendig was. Hij behoeft wel niet in het breede in ontwikkeling te treden, over het groote belang van die zaak voor handel en scheepvaart. Hij zal zich bepalen tot de vraag aan den Minister, of die zaak reeds zoo ver gevorderd is, dat er eene bepaalde bijeenkomst van diplomaten, tot dat einde, zal plaats vinden, met het doel om dat vraagstuk tot eene beslissing te doen geraken. Hij wenschte wel te weten of de zaak reeds zoover gevorderd is, dat de Minister deswege eene mededeeling aan de Kamer kan doen.

De heer MACKAY behandelt verschillende punten. Hij is het eens met den laatstvorigen Spr. dat de band met den Bond, hoe langzaam hoe meer, eene zaak van groot gewigt wordt. Men heeft het bij de begrooting voor oorlog gezien, dat reeds een geheel regement als bondscontingent is aangewezen. Men ziet dus dat het hier niet alleen een morelen band geldt, maar dat die verder zou kunnen leiden. Zoodanige band zou den Staat in eene moeijelijke positie kunnen brengen; onze neutraliteit zou daardoor kunnen bedreigd worden. Hij gelooft dat het dus doelmatig is, dat bij tijds voorzorgen worden genomen.

Onze onzijdigheid wordt, naar hij meent, en ook verwacht, door de Regering gehandhaafd waar het groote punten betreft. Hij keurt dit ook goed; maar hij vraagt toch, of onze neutrale positie zoodanig moet zijn dat we die als het ware geheel verzaken. Dat gevoelen deelt hij niet. Wij moeten onze eigene waardigheid handhaven; wij kunnen nog, hoe klein ook, gewigt in de schaal leggen. Dit is bedoeld voor een politiek stelsel van eenheid. Hij ziet op de politiek, dat groote mogendheden alles beslissen en de meerderheid over de minderheid beslist. Hij ziet in het buitenland eene rigting, om de kleine Staten eerst te ignoreren, hetgeen wel later tot onderdrukking van vrijheid en onafhankelijkheid zou kunnen leiden.

Bij eene vorige gelegenheid heeft hij aangetoond hoe hij onze binnenlandsche politiek verlangde; wat nu de buitenlandsche politiek betreft gelooft hij dat Nederland nooit neutraal mag zijn, als het geldt de behartiging van regten en vrijheden; handhaving van ware vrijheid moet het in het oog houden. Daarom is het van wezenlijk belang, te letten op de vertegenwoordigers, die kunnen gebezigd worden tot vervulling van de rol, die aan Nederland naar buiten betaamt. — Voorts weidt Spreker uit over die aan te stellen vertegenwoordigers. Wat de heer van Goltstein in dat opzigt verlangde is nog al moeijelijk te verkrijgen. Men zou dan eerst hen, die zich aan de diplomatie willen wijden, aan het Departement van Buitenlandsche Zaken moeten verbinden, en later, wanneer men ze wilde aanstellen, hen aan een examen onderwerpen. Bij de intreding in de diplomatieke carrière zou dan een examen wenschelijk zijn. Het komt hem voor, dat die personen niet alleen zich door kennis en wetenschap moeten onderscheiden, maar ook de behoeften de lands moeten kennen. Men zou ze dus eerst buiten 's lands moeten zenden en dan bij het Departement in die vormen onderrigten, waarop de heer van Goltstein heeft gewezen. — Hij ondersteunt het gevoelen van den heer Rochussen, ten aanzien van de Rijn-questie. Hij is ook het denkbeeld toegedaan, om krachtige vertoogen te rigten.

Hij meent, dat men regt heeft op den vrijen Rijn en dat men dit houden moet. Vertoogen wil hij dus wel, maar hij is volstrekt niet voor het nemen van represaille. Wat aangaat de brug over den Rijn te Keulen, vraagt hij of er zekerheid bestaat, dat daardoor geen last zal worden gebroken. Het gevaar van die brug is toch voor hem gelegen in het breken van de lading. Voorts vraagt hij inlichting wat het beduidt, hetgeen hij in de *Haarlemsche Courant*, overgenomen uit den *Moniteur*, gelezen heeft dat Pruissen bij een tractaat over de telegraphie Nederland vertegenwoordigde. Die tutela van groote mogendheden boezemt hem altijd eenige ongerustheid in.

Verder gewaagt hij over eenige belangen betrekkelijk de Maas. Ten eerste nopens de aftapping vraagt hij of er geene mogelijkheid bestaat om zich met Belgie te verstaan, dat onze scheepvaart op de Zuid-Willemsvaart geen nadeel lijde. Ten andere vraagt hij inlichting over het tegelijkertijd convooijeren *en* plomberen, door Belgie; hetgeen hij niet gelooft dat in de bedoeling der tractaten gelegen is. Ten derde wenscht hij inlichting te bekomen over de afschaffing door Belgie van de sedert 1842 toegestane vermindering op de steenkolen.

Eindelijk spreekt hij met een enkel woord over het tafelgeld des Ministers. Hij vindt in deze aanvraag een zeker stelsel, dat hij niet kan goedkeuren. Vroeger was daarvoor f 6000 uitgetrokken. Later werd daarvoor niets en nu weder eene som van f 4000 aangevraagd. Hier is dus een denkbeeld van transigeren. Hij had liever gezien dat, zoo de zaak gevorderd werd, men het geheele bedrag had aangevraagd, want men kan toch moeijelijk beoordeelen, hoeveel een Minister voor zijne tafel noodig heeft.

De heer VAN HOËVELL vestigt er de aandacht op, dat de binnenlandsche politiek van het Ministerie vrij bewegelijk is, zoodat men heden niet meer weet wat morgen komen zal. Nu is men in eene contra-tegenovergestelde rigting en of men dit nog morgen zijn zal weet men niet. Hij meent dus dat de binnenlandsche politiek weinig vertrouwen kan inboezemen voor de beginselen en den weg van dit Ministerie tegenover het buitenland.

Nu is het hoofd van het Departement van Buitenlandsche Zaken tevens de woordvoerder voor het Ministerie en het hoofd en de ziel daarvan. Indien nu de politiek van dien Minister ten aanzien van het buitenland denzelfden weg van bewegelijkheid volgt als ten aanzien van het binnenland, dan vraagt hij of men in het buitenland wel veel vertrouwen stellen kan op de politiek van den Minister, ten aanzien van hetgeen gebeuren zal. Hij ziet zich tot die vraag gedrongen, omdat hij daartoe eene reden heeft. Er bestaat een voorbeeld van de bewegelijkheid van den Minister.

Nu twee jaren geleden heeft Spr. de wenschelijkheid betoogd, om, in het belang van den handel, consuls in Australie aan te stellen. Toen heeft de Minister geantwoord, dat aan dit verlangen niet kon worden voldaan, omdat men het beginsel had aangenomen, dat men geen consuls in onze kolonien kon toelaten. Toen Spr. zeer bescheiden vroeg, of de omstandigheden niet zouden kunnen medebrengen, om van dat beginsel af te wijken, toen verkreeg hij daarover eene harde berisping. Wat is er nu later gebeurd? Een jaar later werd er eene overeenkomst gesloten, eerst met Belgie, toen met Frankrijk en toen met Amerika, om de consuls in onze kolonien toe te laten.

Afgescheiden daarvan vraagt Spr. waarom hij tot hiertoe bezwaar heeft tegen dit ontwerp. Zijn antwoord is: 1o. omdat daarin eene kiem gelegen is van het stelsel om onze diplomatie hooger te bezoldigen, waarin hij eene treffende overeenkomst ontwaart, met hetgeen de heer van Lennep te dien aanzien vroeger heeft gezegd; 2o. omdat daarop voorkomt een post voor het tafelgeld; en 3o omdat daarop geplaatst is een post voor geheime uitgaven.

De heer VAN LENNEP herinnert hetgeen hij vroeger gezegd heeft omtrent de noodzakelijkheid tot verhooging van de traktementen der buitenlandsche gezanten. De veelvuldige discussien, die daarover werden gevoerd, leverden geen resultaat op, want er was geen bepaald voorstel gedaan. Er werd alleen eene transactie gesloten voor de helft. Het stelsel zelf kon alleen uitgemaakt zijn als het oorspronkelijk voorstel ware aangenomen of verworpen. Er is thans wederom geen zuiver voorstel gedaan, anders dan het opnemen van het tafelgeld. Men moest veeleer een beginsel hebben aangenomen, welk ook, omtrent de representatie zelve, en dan zegt hij, zoo de representatie niet noodig is voor het buitenland, dan wordt zij ook niet voor den Minister gevorderd.

De voordragt nopens het tafelgeld zal dus geene uitkomst nopens het stelsel opleveren, omdat de Kamer niet weet, hoe het Ministerie over de eigenlijke representatie denkt. Hij vreest dus dat deze zaak telken jare zal terugkeeren; hij had liever gezien dat de Minister op eene andere wijze eene beslissing had uitgelokt, ten aanzien van het stelsel der representatie, zoowel en bovenal in het buiten- als in het binnenland.

(Het vervolg der zitting wordt den geabonneerden gezonden morgen ochtend, in een bijvoegsel.)

's Gravenhage, 17 November.

Z. M. heeft in plaats van den heer J.P. Mansvelt, benoemd tot lid van de Algemeene Rekenkamer de heer Mr. T. W. baron van Zuijlen van Nievelt, thans ontvanger der domeinen te Sas van Gent.

Bij besluit van 15 November jl., no. 59, heeft Z. M. goedgevonden aan Mr. A. J. van Beeck Calkoen, op zijn verzoek, eervol ontslag te verleenen als hoogheemraad van den Lekdijk bovendams (provincie Utrecht).

Blijkens het *Eindverslag* over het Xde hoofdstuk der staatsbegrooting, heeft de Commissie van Rapporteurs een mondeling onderhoud gehad met Z. Exc. den Minister van Oorlog, betrekkelijk de onlangs op de militaire academie te Breda plaats gegrepen ongeregeldheden. Het verslag van dit mondeling overleg, luidt als volgt:

Van de zijde der Commissie heeft men in de eerste plaats aan den heere Minister doen opmerken, dat hare leden zich, nadat het op de academie voorgevallen feit te hunner kennis was gekomen, ongetwijfeld terstond in persoon tot hem hadden kunnen wenden, doch dat daardoor evenzeer als thans ruchtbaarheid aan dat voorgevallene zou zijn gegeven, vermits de roeping eener Commissie van Rapporteurs medebrengt, om al wat zij als noodzakig verhandelt, in de door haar uitgebragte verslagen mede te deelen. Daarenboven was de plaats gehad hebbende mishandeling van een kadet werkelijk bij het uitbrengen van het verslag reeds wereldkundig geworden.

In de tweede plaats heeft de Commissie verklaard, dat het geenszins in hare bedoeling lag eene smet op de Bredasche academie, die zij op prijs stelt, te werpen. Indien deze instelling zich, ten gevolge van het gebeurde, in een minder gunstig licht vertoonen mogt, was dit eenig en alleen aan de onbesuisde handelwijze van enkele kadets te wijten. Maar de Commissie meende die handeling, zoodra zij haar bekend geworden was, niet met stilzwijgen te mogen voorbijgaan. De Koning geeft jaarlijks aan zee- en landmagt de getuigenis, dat zij zich door getrouwe pligtsbetrachting en krijgstucht onderscheiden, en de Staten-Generaal achten zich telkens gelukkig, die lofspraak te kunnen beamen. Maar dan moet de Volksvertegenwoordiging er ook groote waarde aan hechten, dat de jongelingen, die opgeleid worden om bij het leger naderhand bevelhebbersplaatsen te vervullen, evenzeer de hoofddeugden van den krijgsman reeds vroeg te betrachten, en zich niet aan grove vergrijpen tegen de gehoorzaamheid en tucht schuldig maken.

Eindelijk gaf de Commissie te kennen, dat, indien de Minister thans nadere inlichtingen wegens het te Breda voorgevallene geven wilde, zulks haar aangenaam zou zijn.

De Minister van Oorlog toonde zich tot het geven dier inlichtingen dadelijk bereid. Hij zeide, dat de zinsnede in het Voorloopig Verslag hem vooral daarom zoo zeer getroffen had, omdat in sterke bewoordingen van een voorval gewag was gemaakt, hetwelk zulk eene zeer strenge gisping niet verdiende. Er was hier geen sprake van insubordinatie of regtstreeksch verzet, zoo als bij eene vroegere gelegenheid. Alles was voortgekomen uit de hebbelijkheid van oudere kweekelingen om nieuwelingen te plagen; eene hebbelijkheid, die men ongelukkigerwijs overal op instellingen van onderwijs en opvoeding wedervindt, en waartegen men te Breda met kracht waakt, zonder echter tot nu toe geslaagd te zijn, die geheel en al uit te roeijen.

Nogtans erkende de Minister, dat hij het voorgevallene ten hoogste afkeurde, en dat hij zich daaraan dan ook zeer veel had laten gelegen liggen. Na persoonlijk en door hoofdofficieren der geneeskundige dienst een opzettelijk onderzoek te dezer zake te hebben gedaan, was de schuldige aan het voorgevallene gestraft, en eene krachtige aanschrijving aan het bestuur der academie gedaan, om de aanleiding tot zulke voorvallen zooveel mogelijk weg te nemen en vooral te beletten dat de eene kadet aan den anderen de hand slaat. Overigens strekte het den Minister tot genoegen te kunnen mededeelen, dat de kadet, die het lijer geldt, reeds weder naar de militaire academie is teruggekeerd en zijne studien heeft hervat. Hij eindigde met te erkennen, dat de Regering in het te dezer zake in openbare staatsstukken verhandelde eene aanleiding te meer had gevonden om met klem en nadruk te handelen.

De Commissie van Rapporteurs heeft zich gedrongen gevoeld voor deze allezins bevredigende inlichtingen haren dank aan den Minister te betuigen, waarmede de zamenkomst een einde heeft genomen. Zij verheugt zich thans vooral de zaak ter sprake te hebben gebragt, omdat zij zich vleit, daardoor eenigermate te hebben medegewerkt tot het krachtig te keer gaan van altijd af te keuren ongeregeldheden. Het eergevoel der kweekelingen op de militaire academie zal, naar men verwachten mag, voortaan meer dan ooit opkomen tegen het mishandelen van jeugdige makkers, die eenmaal met hen in de rijen van hetzelfde leger zullen staan.

H. M. de koningin, benevens den jeugdigen prins, zijn gisteren in den laten avond van HD. buitenlandsche reis in goeden welstand in deze residentie teruggekeerd.

Naar men verneemt, heeft Z. M. op het aan HD. gedaan verzoek een eervol ontslag verleend aan Jhr. H. M. Mollerus, als kamerheer-ceremoniemeester.

Men kent de berigten, welke bij het gouvernement van Nederlandsch Indie zijn ontvangen omtrent de rampen, door welke Banda, Ternate en andere in den Molukschen Archipel gelegene eilanden, in de maanden Junij en Julij dezes jaars, op nieuw, door aardbevingen, brand en andere onheilen, zwaar zijn geteisterd geworden.

Tot leniging van de door die rampen aan de ingezetenen berokkende aanzienlijke verliezen, heeft de gouverneur-generaal eene inzameling van giften in Nederlandsch Indie toegestaan, en tevens de tusschenkomst van het Depart. van Kolonien ingeroepen, om in Nederland, tot hetzelfde einde, eene algemeene inschrijving te openen.

Gaarne willende medewerken tot de bereiking van het door het Indisch bestuur voorgestelde doel, brengt de Min. van Kolonien ter kennis van de ingezetenen van Nederland, dat hij bereid is aan het locaal van het Departement van Kolonien te 's Gravenhage en aan het agentschap van dat Departement te Amsterdam te ontvangen en naar Batavia over te maken, alle giften, welke tot het bedoelde einde worden afgezonderd; terwijl ook den Commissarissen des Konings in de provincien (met uitzondering van Zuid-Holland) is verzocht, de giften te willen in ontvangst nemen, welke hun, ter voorschrevene zake, mogten worden toevertrouwd.

Bij de omstandigheid, dat de ingezetenen van Nederlandsch Indie, nog onlangs, zoo mildelijk hebben bijgedragen ten behoeve van de slagtoffers van den jongsten watersnood in Nederland, zal het wel geheel overbodig zijn eenigen aandrang te gebruiken tot opwekking der liefdadigheid in Nederland, wanneer die wordt gevraagd tot verzachting van het lot van lijdende natuurgenooten in die gewesten, welke zoo nauw aan Nederland verbonden zijn en van waar zoo dikwerf op de meest onbekrompene wijze bijstand opdaagde ten behoeve van ongelukkigen hier te lande.

Laatstleden Donderdag 15 November werd voor het Provinciaal Geregtshof in Zuid-Holland eene hoogstbelangrijke strafzaak behandeld. Johannes de Keijzer, voormalig agent van politie te Rotterdam en reeds eenmaal bij arrest van hetzelfde Hof van 24 Maart 1848, ter zake van poging tot diefstal met verzwarende omstandigheden in 's Rijks museum te Leijden, veroordeeld tot tentoonstelling en zesjarige tuchthuisstraf, werd thans teregtgesteld wegens poging tot diefstal, bij nacht, door meer dan één persoon, in een bewoond huis, door middel van een valschen sleutel, gewapend en met geweldpleging gepleegd in den nacht van 22 op 23 Junij ll. in het Oude-Mannenhuis te Rotterdam, en daarenboven in een onbewoond gebouw, door middel van in- en uitwendige braak gepleegd in den nacht van 1 op 2 Junij ll. in het olie-pakhuis van de HH. van Vollenhoven te Rotterdam.

21 getuigen waren in deze zaak gedagvaard, en een talrijk publiek woonde de teregtzitting bij. Niettegenstaande drie getuigen, waaronder de concierge van het Oude-Mannenhuis, die den dader had ontdekt en door hem was verwond geworden, verklaarden, dat zij den onbekende, die uit het huis wegliep, nagenoeg op den voet gevolgd en niet verre van daar gegrepen hadden, bleef de beschuldigde steeds volhouden, dat hij niet in het Oude-Mannenhuis geweest was, en dat men hem, die toevallig voorbijging, had gevat, terwijl de wezenlijke dief zou zijn ontsnapt.

De dader van den diefstal bij de heeren van Vollenhoven

was langen tijd geheel onbekend gebleven, en men had zelfs op niemand eenige suspicie gevestigd, tot dat door de instructie van de zaak van het Oude-Mannenhuis eenige omstandigheden aan den dag kwamen, die het niet onwaarschijnlijk maakten, dat de dader van beide diefstallen één en denzelfden persoon zou zijn. Ook aan dat feit echter ontkende de beschuldigde eenige schuld te hebben.

De procureur-generaal, vertegenwoordigd door den advokaat-generaal Mr. J. W. Gefken, trachtte in eene uitvoerige rede de schuld van den beschuldigde te bewijzen aan de beide hem ten laste gelegde feiten. Vervolgens betoonde Z. E. Gr. A. dat insgelijks al de verzwarende omstandigheden genoegzaam bewezen waren, en requireerde ten slotte, dat het Hof, met toepassing van art. 381 C. P., in verband met de artt. 10 en 11 der wet van 29 Junij 1854 (*Stbl. no. 102*), Johannes de Keijzer zou veroordeelen tot eene tuchthuisstraf voor den tijd van niet minder dan 5 en niet meer dan 26 jaren en 8 maanden.

De raadsman van den beschuldigde, Mr. H. G. Lagemans, verkreeg daarop het woord. Deze trachtte aan te toonen: 1o. dat de identiteit van den beschuldigde en den persoon, die uit het Oude-Mannenhuis ontvlugt was, niet voldoende was geconstateerd, vooral in aanmerking genomen de verklaring op de teregtzitting, door de huisvrouw van den concierge afgelegd, waaruit zou resulteren, dat er verschil in de kleeding bestond van den persoon, dien zij had zien wegloopen, en den gearresteerde; 2o. dat, voor een oogenblik toegegeven dat Keijzer werkelijk de dader zou zijn, er dan toch nooit sprake kon wezen van art. 381 C. P., aangezien 2 van de 5 bij dat artikel vereischte omstandigheden niet aanwezig waren; en 3o. dat de aanwijzingen die Keijzer verdacht maakten van den diefstal bij van Vollenhoven te hebben gepleegd, in geenen deele bewezen en volstrekt niet gewigtig genoeg waren, om daarop alleen, bij gebrek aan direct bewijs, eene schuldigverklaring te steunen. De verdediger concludeerde mitsdien tot algeheele vrijspraak. De debatten werden daarna gesloten en de uitspraak bepaald op Vrijdag, 23 November.

Den 12 dezer is te IJzendijke overleden de rijks-ambtenaar Poolman, ridder van de Militaire Willemsorde, een der overgeblevenen van het gesprongen schip van *van Speijk*. Men weet dat slechts 2 personen van die equipage er het leven afbragten.

De electrische telegraaf, welke Engeland met Indie moet verbinden, zal weldra gereed zijn. De lijn loopt dwars door de Middellandsche Zee en zal van daar tot de Indiën verlengd worden. Er zal slechts eene draad gesteld worden, welke 100 p. st. per mijl zal kosten. De bewerker er van vraagt een waarborg van 5 pCt. op een kapitaal van 25 millioen fr. Het gouvernement zal slechts eenige uren daags het gebruik er van hebben.

Aan eene Fransche maatschappij is door de Luxemburgsche regering concessie verleend voor den aanleg van spoorwegen van Luxemburg naar de Belgische, Pruissische en Fransche grenzen.

Het Fransche regeringsblad behelst de uitvoerige lijsten der bekroonde inzenders op de tentoonstelling. Men merkt daaronder op met de groote eere-medaille: de Nederl. Handelmaatschappij. De eere-medaille: de stad Amsterdam wegens diamantbearbeiding. Medailles 3e klasse: D. Bles, J. Bosboom, L. Meijer. Eervolle vermelding: J. W. Kaiser, H. ten Kate, J. C. Mertz, C. Springer, A. Waldorp, S. L. Verveer.

Gisteren zijn uit deze residentie de detachementen van het 4e regement dragonders, naar hunne verschillende standplaatsen in deze provincie vertrokken, om de dienst van hulp-maréchaussée te verrigten.

Programma der uit te voeren muzijk-stukken door het muzijkkorps van het 4de regement Dragonders, in de groote zaal van het *Groot Paveljoen* in het Bosch, op Zondagmiddag ten *twee ure*; No. 1 Marche par Schröder; 2o. Ouverture la Prison d'Edimbourg par Carafa; 3o. Les fleurs, Air Varié par Muller; 4o. Cavatine de l'Opéra Bettely par Donizetti; 5o. Les Perles, grand Valse par Sacré; 6o. Potpourri de l'Opéra du Chalet par Adam; 7o. Complainte (Je vous écoute) de l'Opéra Zampa par Hérold; 8o. Polka Mazurka (Brabant) par Sacré en 9 Sturm-Polka.

De *Nieuwe Rotterdamsche Ct.* berigt, door de directie der Nederlandsche Rhijn-spoorweg-maatschappij verzocht te zijn te kennen te geven, dat de in de dagbladen voorkomende berigten van verzakkingen der pijlers van den spoorwegbrug over den IJssel, van allen grond ontbloot zijn.

Wij vernemen dat de directie der Nederlandsche Handelmaatschappij, de trophee der Oost-Indische voortbrengselen, welke een sieraad der Parijsche tentoonstelling heeft uitgemaakt, ten geschenke aan de keizerlijke commissie heeft aangeboden, voor een der musea te Parijs.

Verder vernemen wij, dat de agent voor Nederland bij gezegde tentoonstelling reeds alles heeft voorbereid om de niet verkochte voorwerpen uit Nederland, zoo spoedig doenlijk, weder herwaarts te doen overbrengen, en dat hij reeds heden (16 dezer) met al de middelen, die hem ten dienste stonden, een aanvang zou maken met inpakken en verzenden. (*Amst. Ct.*)

Amsterdam, 16 Nov. Wij vernemen, dat de boekhandelaar J. C. A. Sulpke alhier, van de ook in ons land met roem bekende schrijfster Ida Pfeiffer, het handschrift harer laatste reis heeft gekocht en dat het door hem in het Nederduitsch zal worden uitgegeven. (*Hbl.*)

☉ **Leijden**, 17 November. De Senaat der Hoogeschool alhier heeft den graad van doctor in de wijsbegeerte en letteren *honoris causa* verleend aan den heer L. A. te Winkel, leeraar der Vaderlandsche taal- en letterkunde aan het stedelijk gymnasium alhier, en één der opstellers van het Nederlandsch Woordenboek.

Zeer opmerkelijk was de opening door den hoogleeraar Kaiser van zijnen cursus over populaire sterrekunde. Diepen indruk maakte het hoe de hooghegaafde man — die door ongesteldheid verhinderd was, zijne taak vroeger te hervatten — de talrijke schare van hoorders er op wees, dat iedere wetenschap door kracht van hooger moest worden ontvonkt, en dat het ongerijmd ware te stellen, dat de natuurwetenschappen tot het materialisme moesten voeren; dat de beoefening der sterrekunde — waarvoor de hoogleeraar in Nederland zoo veel tot verheldering van begrippen en uitbreiding van kennis en lust gedaan heeft — wel verre van tot zulk een treurig uiterste te brengen, opleidt tot hoogere waardering van de goddelijke openbaring ook buiten de natuur, die op zich zelve onbekwaam is den mensch tot zijne hoogere bestemming te vormen en op te voeren. Zoo was eens ook het oordeel van een Newton en van den vaderlandschen van Swinden. Het is te hopen, dat de hoogleeraar tot de uitgave van die openingsrede moge besluiten en hij gezondheid en krachten moge hebben om met de gewigtige taak verder voort te gaan. Meer dan een 150tal Studenten van alle faculteiten, benevens eenige predikanten en doctoren in verschillende vakken, woonden de voordragt van den heer Kaiser bij, welke zich, gelijk gewoonlijk, door bevattelijkheid en rijkdom van denkbeelden kenschetste; de groote schare van toehoorders bragt hem in de aangename noodzakelijkheid om eene ruimere gehoorzaal te kiezen, dan de aanvankelijk bestemde.

Deventer, 15 Nov. Een onaanzienlijk straatje alhier ziet men elken avond helder verlicht door eene gaziantaarn, die bij de overige verlichting levendig afsteekt. Het is de proef eener particuliere onderneming. Wanneer zij gelukt, zou het gaz daardoor aanmerkelijk goedkooper geleverd kunnen worden.

— De raad heeft in zijne vergadering van den 12 dezer besloten om in de uitbreiding van het kapitaal der Overijsselsche Kanaal-maatschappij deel te nemen voor een nominaal bedrag van *f* 60,000.

Breda, 15 November. Een heer alhier had gisteren op de markt te Gorinchem twee paarden aangekocht, waarmede hij zijn knecht belastte om die naar huis te vervoeren.

Onderweg vroeg hem een onbekend persoon of hij, uit hoofde van vermoeidheid, een dier paarden zou mogen berijden, hetgeen hem werd toegestaan. Onder voorgeven van even zijdelings van den weg eene commissie te moeten doen, wist hij met het paard te ontsnappen en had de stoutheid het heden op de markt alhier ten verkoop aan te bieden. Door de ijverige bemoeijingen van W. van Dam, plaatsvervangend kantonregter, den officier van justitie en de drie marechaussées, is het gelukt, naar aanwijzing van den eigenaar, om dief en paard in handen te krijgen.

Dedemsvaart, 14 November. Den 3den dezer werden nieuwe proeven genomen met de turf-coke uit de hier gevestigde fabriek, om locomotieven daarmede in beweging te brengen. De locomotief No. 3 van groote afmeting en met een cylinder van 15 duim middellijn, werd in hare stookplaats voorzien van 22 gesmeed-ijzeren staven, in plaats van 17, zoo als gewoonlijk. De stoomvoortbrenger werd geheel met koud water gevuld. Met turf-coke werd het vuur aangemaakt, en na het branden gedurende één uur van 160 kilo dier coke wees de monometer de tot het vertrek genoegzame drukking aan. Met steenkolen-coke wordt ditzelfde resultaat te weeg gebragt in twee en een half uur met het branden van 300 kilo, in plaats van 160 kilo turfcoke; bezuiniging van tijd en brandstof maakt dus de laatstgenoemde aanbevelenswaard. Wij vertrokken met de locomotief naar den Moerdijk, en bij de terugreis namen wij de proef met eene vermenging der beide soorten van coke, als ongeveer 1/4 steenkolen-coke en 3/4 turf-coke, en men verkreeg eene veel grootere hoeveelheid stoom dan met de steenkolen-coke alleen. Voor het aanleggen van het vuur in de machine behoeft men weinig of geen hout.

✱ **Dinxperlo**, 15 Nov. Onder de belangrijke openbare werken, gedurende dit jaar voltooid, behoort de grindweg van Dinxperlo naar den Doesborgh-Pruissischen straatweg bij de Bostebrug, tot daarstelling waarvan concessie werd verleend bij Koninklijk besluit dd. 6 Mei 1853, No. 54, hebbende eene lengte van 8308 ellen, eene breedte van 8 ellen, zijnde de breedte van den grindweg 4 ellen.

De weg werd ondernomen door particulieren bij onderlinge inschrijving. De bijdrage, welke het rijk er toe zal leenen, is tot nog toe onbekend, doch zal waarschijnlijk wel verleend worden, de provinciale bijdrage door Dinxperlo, Gendringen en Wisch *f* 5000. De kosten van uitvoering hebben bedragen *f* 54,000. Wanneer de grindweg van Coesveld tot Bochold weldra voltooid zal zijn, waaraan voortdurend gearbeid wordt, dan bestaat er een grindweg van Munster over Coesveld, Borken, Bochold, Dinxperlo door Breedenbroek, Ulst en vervolgens naar den straatweg naar Doesborgh. Deze weg is van het hoogste belang, hetgeen niet kan worden betwijfeld en het vervoer langs dien weg neemt steeds toe.

— Maandag, 12 Novembrr, mogten onze geachte genees-, heel- en verloskundige de heer T. A. van Hengel en ZijnEd. echtgenoote E. van Eerlen, te midden van hun gezin, het geluk smaken hunne 25jarige echtvereeniging te vieren. De jubilaris was gedurende al dien tijd een helper en trooster der lijdende menschheid en hartelijk was de belangstelling, die hij van alle zijden bij deze gelegenheid mogt ondervinden.

Leeuwarden, 15 November. Wij vernemen thans, dat de opening van het telegraaf-kantoor alhier denkelijk binnen korten tijd zal plaats hebben.

§ § **Meppel**, 16 Nov. In het naburig tot Meppel behoorende gehucht, de Oosterboer, bestaat sedert een paar jaren eene vereeniging van jeugdige lieden uit den boerenstand, zich ten doel stellende onderlinge beschaving tot nut en genoegen. Gister-avond is de eerste en publieke vergadering voor dit saizoen gehouden en geopend door onzen beminden herder en leeraar, Ds. C. M. van Hou... met eene verhandeling over het nuttige en aangename van de oefening des geestes. Na hem spraken nog vier jongelieden over verschillende onderwerpen, allen ten doel hebbende: „nut en genoegen.” Alle de aanwezigen verlieten vergenoegd het schoolgebouw, met den vurigen wensch dat ook elders zoodanige nuttige vereenigingen mogten tot stand gebragt worden, in plaats van de lange winteravonden met nuttelooze en tijddoodende spelen door te brengen.

— Onze derde vette beestenmarkt, gister gehouden, was weder wel bezocht, doch de handel in dezelve was levendig, maar traag, en de prijzen, zoo niet teruggaande, dan ten minste staande. Goede vette koeijen kon men makkelijk voor 48 à 50 cents het Ned. pond koopen. Ook de boter- en aardappelprijzen waren teruggaande, terwijl de honig *f* 22 per ton kon gelden.

Groningen, 15 November. Naar men verneemt, is het reeds gebleken, dat niet ongegrond was de zorg van den heer commissaris des konings en den president der commissie van landbouw, betrekkelijk het verspreiden der longziekte in deze provincie, door het vervoeren van vee uit de provincie Friesland, herkomstig van stallen waar de longziekte bestaat en dat men, omdat zoodanig vee eenige gradens lager gekocht kan worden, op eene onverantwoordelijke wijze het groote gevaar ter zijde stelt, waaraan men onzen geheelen gewestelijken veestapel bloot stelt; immers heeft zich de longziekte reeds voorgedaan op den stal van een arbeider te Drieburg, gemeente Beerta, bij eene koe gekocht op de laatste Winschotermarkt en zonder twijfel uit Friesland aangebragt.

Ook verneemt men, dat op den 5 dezer, aan de grenzen tusschen deze provincie en Friesland een aanzienlijk getal rundvee, hetwelk uit Friesland in deze provincie was ingevoerd, door de rijks-ambtenaren is aangehouden en in beslag genomen. Dit vee behoort aan eenige kooplieden te Veendam en Pekela en is voorshands op de schutstal gebragt en door de ambtenaren proces-verbaal tegen den aanvoerder opgemaakt. (*G. Ct.*)

Publieke Vermakelijkheden.

Kon. Fransche Schouwb., Maand. 19 Nov. 6½ u. LE DOMINO NOIR, opéra comique en 3 actes: DEUX COQS VIVAIENT EN PAIX, vaudeville en un acte.

Prijs-Courant der Effecten.

PER TELEGRAAF.

AMSTERDAM, 17 November 1855.

	pCt.			
NEDERL. W. Sch.	2 1/2	61 15/16	62	61 15/16
Dito dito 1844.	3	73 1/4	1/2	1/2
Dito dito 1844.	4	91 15/16	92	92
O. I. L. 1844 . . .	4	—	—	—
Amort. Synd.	3 1/2	89	—	—
Hand.-maats.	4 1/2	126 3/8	—	—
BELGIE. certific. bij *Rotschild*. . .	2 1/2	50	—	—
RUSL. Bij *Hope* 1798 en 1816 . .	5	101	—	—
Dito 1828—1829 . .	5	99 7/8	—	—
Insch. in Assign. . .	6	-	—	—
Cert. van dito. . . .	6	—	—	—
Neg. 1831—1833. .	5	—	—	—
Hope en C°. 1840.	4	74 5/8	—	—
Stieglitz.	4	73 1/2	—	—
dito 1854.	5	80 1/8	—	—
Nieuwe Engels. . . .	4 1/2	—	—	—
POLEN. Certific. . .	4	67 3/4	—	—
Aand. Lot. fl. 500.		—	—	—
SPANJE. Nieuwe . .	1 1/4	19 3/8	1/2	1/2
Buitenl.	3	—	—	—
Binnenl. 6/m. . . .	3	32 5/8	3/4	3/4
Cert. Coup.		—	—	—
Amortisable.		6 1/16	1/8	—
PORTUG. Lond. . . .	3	40	—	—
OOSTENR. Metal. . . 1816—1852. . . .	5	62 9/16	11/16	—
Dito 1849—1854. .	5	72 9/16	11/16	5/8
Dito Zilv. Nation. .	5	65 11/16	13/16	7/8
Dito 1847—1852. .	2 1/2	31 13/16	7/8	—
PRUISS. Lot. 1854. .	3 1/2	—	—	—
BRAZ. Lond. 1824. .	5	97 7/8	—	—
PERU 〃	4 1/2	—	—	—
MEXICO 〃	3	18 1/4	—	—
GREN. 〃	2 3/4	—	—	—
Uitgestelde.		—	—	—
ECUAD. Lond. . . .		3 1/4	—	—
VENEZ. 〃 . . .	4	—	—	—
Uitgestelde.	1 1/2	—	—	—

Onbeduidende markt, overigens zeer vast.

LONDEN, heden.

Eng. geconsolid.	3 pCt.	88	à —
Spanje.	1 1/4 〃	19 5/8	à —
Mexico	3 〃	19 1/2	à —

PARIJS, heden.

Fransche certific.	4 1/2 pCt. fr.	—
〃 〃	3 〃	64.90
Spanje	3 〃	33 1/2
〃	1 1/4 〃	19 3/4

WEENEN, heden.

Metalliek	5 pCt.	—
Nationaal	5 〃	—
Wissel London	〃	—
Zilver	〃	—

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.

BIJVOEGSEL,

Behoorende bij den Constitutioneel, N°. 43.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

ALGEMEENE BERAADSLAGINGEN OVER DE BEGROOTINGSWETTEN VAN 1856.

(*Vervolg en slot der Zitting van Vrydag 16 November.*)

De heer Groen van Prinsterer acht zich bezwaard te zwijgen op de uitvoerige rede van den Minister van Buitenlandsche Zaken. Hij zal met de meest mogelijke beknoptheid nog enkele punten bespreken, doch zonder die overlasting, welke het gewigt en de ernst van het onderwerp verbieden. Een enkel woord van bevrediging zal hierbij niet overbodig zijn. De Minister heeft het doel van sprekers betoog van gisteren niet goed gevat. Dat doel was geenszins eene oorlogsverklaring tegen het Ministerie of tegen de Ministers.

Zijn aanval was alleen gerigt tegen de *pensée politique* van het Kabinet, dat in den Minister van Buitenlandsche Zaken een zoo uitnemend woordvoerder heeft. Zijn betoog was ook niet gerigt tegen dien Minister persoonlijk. Hij erkent, dat die Minister meer op sommige punten van bijzonderen aard, dan op het hoofddenkbeeld, op de doorgaande strekking, op het doel en op de slotsom van sprekers historische schets heeft gelet. Wat was het hoofddoel bij dat betoog? Dat bij het Ministerie al zeer spoedig de historische oorsprong van het Kabinet is in vergetelheid geraakt, en dat het, ten gevolge dier eenigzins vergeetachtige politiek, gedurig meer onder het gewigt, hij zou schier zeggen onder den druk, der tegenpartij is geraakt. Wat was het gevolg, dat hij daaraan ontleende? Dat er steun moet gezocht worden bij beginselen, welke met eene christelijke natie overeenstemmen.

Hij mag nu ter zijde laten wat in den toon der beantwoording was gelegen. Hij moet dienaangaande echter slechts één punt opnemen: de voorstelling namelijk, alsof eene verwijdering uit de Kamer een slag voor het Ministerie zou zijn geweest, waarbij de Minister sprak van eene kleine partij met kundige en kunstige sprekers. Dat verwijt meent spreker niet te hebben verdiend, omdat hij dien dankwaan niet bezit van door zijne persoonlijke verwijdering een slag aan het Kabinet te hebben kunnen toebrengen, terwijl de daarbij gevoegde uitdrukkingen in den mond van den Minister niet zeer voegzaam zijn te achten. De Minister had een schrikbeeld opgehangen over den verderfelijken indruk van sprekers rede, vooral met het oog op het buitenland.

Hij wijst den Minister daarentegen op diens rede, in December 1851 als lid der Kamer gehouden, toen hij voorstelde, de discussien over de begrooting te sluiten en eenvoudig de begrootingswetten in stemming te brengen. Doch de Kamer heeft daaraan geen gevolg gegeven, zonder dat die discussie eenige ongelegenheid heeft veroorzaakt. De Minister gaf te kennen, dat hij met het bondgenootschap van Sprs. partij niet gediend was; maar de Min. zou welligt zachtmoediger zijn geweest, als hij gelet had op eene omstandigheid, dat, namelijk, die partij meermalen getoond heeft niet te willen breken met het Ministerie, ook dan, wanneer het Ministerie met haar breekt. Reeds in 1852 betoonde zijne partij weinig toenadering; doch wat was hare houding in 1853, 1854 en 1855? Is er een blijk van eene stemming van rancune? Geenszins.

Hij zal nu treden in eenige historische rectificatiën van den Minister. Hij had gesproken van de handhaving der Grondwet in Christelijk-historischen zin. De onpartijdige geschiedenis zal leeren, of niet tijdens de April-beweging het Ministerie werd verlangd, waardoor ook aan de beginselen zijner partij wierd hulde gedaan, en of er toen personen werden verlangd, die zij vrij achtte van die beweging. Maar hij heeft gesproken van Christelijken zin, in *algemeenen* zin, die door alle gezindheden tegenover de vrijzinnige rigting wordt begeerd. Hij had gisteren met opzet niet gesproken over de wet nopens de kerkgenootschappen, om niet noodeloos het verschil van meening te doen uitkomen. Maar dat zijn stilzwijgen tot een verwijt heeft aanleiding gegeven, moet hij verklaren, dat die wet hem toescheen ten doel te hebben om alle gezindheden onder de hooge politie te brengen.

De Minister heeft voorts niet goed opgevat wat hij nopens de politiek van appaisement had in het midden gebragt. De Minister heeft gemeend, dat spreker, in stede daarvan, veeleer exitatie, opstooking zou gewild hebben. Verre daarvan. Wat de spreker bedoelde, was de *wijze* waarop het Ministerie het appaisement wilde. Deze, meende hij, kan geen doel bereiken. Hij vraagt toch, of de toestand van het Vaderland blijk geeft, dat dit appaisement is tot stand gekomen?

Hij vraagt, waarom men als voorbijgaande heeft beschouwd eene zaak, die sedert jaren oorzaak van spanning is geweest. Hij heeft dit te meer bejammerd en bejammert het nog, omdat hij de hoop nog niet opgeeft van alsnog de zoo gewenschte goede verstandhouding te kunnen verkrijgen. Hoe is dat mogelijk? Zijns inziens alleen dan, wanneer door een krachtig gouvernement suppremattie van alle kanten wordt geweerd, wanneer alle kwelling ophoudt, wanneer men wederzijds welwillendheid betracht en als er de eischen en behoeften van elke gezindheid wordt gelet, wanneer vooral het liberalisme niet wordt misbruikt. De laatste historische rectificatie des Ministers betrof de afschaffing van den accijns op het gemaal. Spr. beoordeelt den maatregel zelven niet, ook niet of zulk eene aanmerkelijke inkomst ook kon worden gemist; hij helt er nu zelfs toe over het daaromtrent met den Minister eens te kunnen zijn.

Maar hij laat dit daar. Zijne aanmerking betrof bepaaldelijk de *wijze*, hoe die maatregel tot stand kwam, in verband met den aard en het gehalte van de Ministriële politiek. De geheele vraag is deze: is het waar, of is het niet waar, dat het Ministerie in die voordragt eenige ondergeschiktheid aan de oppositie heeft betoond? De Minister had hem verwezen naar twee zijner redevoeringen; maar Spr. verzoekt den Minister te lezen al de overige redevoeringen, bij die gelegenheid gehouden; en dan zal daaruit blijken de omstandigheid, dat de politiek van het Ministerie onder het gewigt der oppositie was geraakt. Dit is door elke rigting erkend en tevens, dat daaraan een einde moest komen, en dat het ergste van alles was op dat voetspoor voort te gaan. Dit alles is erkend door eene zeer groote partij.

Hij moet eindigen met ééne opmerking. De Min. v. Buitenl. Zaken — en dit trachtte hij reeds gisteren aan te toonen — is een zeer bekwaam diplomaat, die met een fijne tact en talent sprekers beschouwingen op een ander terrein heeft weten over te brengen. Maar wat was Sprekers doel bij zijn betoog? Geen ander dan om te doen uitkomen, dat zijne zienswijze overeenkwam met die van eene zeer groote partij in de Kamer. En wat heeft nu de Minister gedaan? Hij heeft zich met eenige verbolgenheid gewend tegen de kleine partij, juist op een oogenblik dat Spr. de tolk der groote partij was.

Het is nu niet de vraag, of zijne partij klein of groot is, of zij ook klein is door eigen schuld, of zij niet de sympathie heeft van een groot deel der natie, en of er niet een oogenblik kan zijn, dat zij groot en sterk is. Hij zal daarbij echter niet stilstaan. Hij moet alleen opmerken, dat hij thans niet door de kleine, maar door de groote partij in de Kamer is gebragt, en in verband daarmede zal hij niet vergeten, dat hij nu tweeërlei roeping heeft:

1o. getrouw te blijven aan eigen beginselen, doch met gematigdheid en zonder overdrijving, onverzettelijk te zijn, ten aanzien der regten van elke gezindheid; 2o. dat hij in het oog moet houden de overeenstemming tusschen de kleine en de groote partij en dat het verschil tusschen beiden meer in schijn dan in wezen bestaat, en dat hij nooit de bestrijders van eenige rigting, veelmin van een persoon, mag zijn. De Minister had hem herinnerd, dat het antagonisme tusschen het Ministerie en sprekers partij een bedoidenden invloed had gehad op zijne niet-herkiezing. Door eene dergelijke opmerking, die hem bevreemdde en welke hij van de vroegere welwillendheid des Ministers niet had verwacht, zou hij tot weêrbarstigheid kunnen worden gestemd; doch hij zal zich door die stemming niet laten leiden, naar aanleiding der beginselen, waarvan hij uitgaat en die hij nader heeft in herinnering gebragt.

De Minister van Buitenlandsche Zaken heeft in de rede van den laatsten Spr., omtrent twee punten aanleiding gevonden zich te verheugen. In de eerste plaats, dat die redenaar gesproken heeft over eenzelvigheid met die groote partij, welke hem weêr in de Kamer gebragt heeft. Ofschoon Z. Exc. niet begrijpt, hoe hij die tweeërlei roeping zal weten te vereenigen, heeft het hem echter groot genoegen gedaan, en zal het hem aangenaam zijn te zien, hoe die Spr. in zijn volgend gedrag die beide roepingen zal weten te vereenigen. Z. Exc. moet echter opmerken, dat die Spr. niet juist opgevat heeft, wat hij, Minister, omtrent antagonisme gezegd heeft. Z. Exc. heeft daarvan niet gesproken; hij heeft slechts geantwoord. Het antagonisme kwam niet van ons, maar van u, — dus spreekt Z. Exc. — en dit had invloed op de verkiezingen.

Een tweede punt dat Z. Exc. voldoening verschaft, is de uitlegging, door den Spr. aan diens rede van gisteren gegeven. Z. Exc. neemt die uitlegging in haar geheel aan, hij zal daaromtrent in geen onderzoek treden. Van zijne zijde deed hij geene oorlogsverklaring. Hij meende dat het Ministerie aangerand werd en verdedigde het, maar, zoo als gezegd, hij neemt de uitlegging des Sprekers geheel aan. Diens doel was de inzigten zijner partij te doen kennen, maar die zienswijze was zoodanig bekend en na 1853 herhaaldelijk blootgelegd, dat eene nadere ontwikkeling in 1855 inderdaad als overbodig te beschouwen was. Maar Z. Exc. is daartegen ook niet opgekomen.

Intusschen verheugt hij er zich thans over, omdat die groote partij nu zal zien, waarin al dan niet verschil bestaat. Z. Exc. moest rectificeren hetgeen de Spr. verkeerd had voorgesteld. Deze heeft echter niets gezegd, dat tekort deed aan de oude welwillendheid tusschen hem en Z. Exc. bestaande. De Minister wischt dan ook het een tegen het andere uit. Hij bedoelde geene oorlogsverklaring. De rede des sprekers was niet aanvallend, Z. Exc. heeft zich dan ook niet te verdedigen. Na de gegevene explicatie zal hij in geene recriminatien treden, maar een punt moet hij nog behandelen om nader te doen uitkomen, hoe ongegrond de aanvallen zijn van elders tegen het Ministerie gerigt.

Z. Exc. heeft vroeger gezegd, dat het doel der optreding van dit Ministerie was een stelsel van appaisement; hij had daarbij gesproken van eene spons, doch alleen om uit te wisschen hetgeen er van onzalige twisten bestond, doch niet hetgeen tot leering voor alle partijen had kunnen strekken. Nu zijn we het allen eens, ook de heer Groen, dat de taak in 1853 moest zijn appaisement, met eerbiediging dier zijde, welke zich gekwetst gevoelde. Het is goed, dat men het wete, dat wij het daaromtrent eens zijn, dat de taak in April 1853 was, appaisement. Maar: zegt de heer Groen, ik meende niet de appaisement, zoo als gij die wilt. Z. Exc. antwoordt hierop, waarin heeft het Ministerie het appaisement gezocht? In regeling door de wet op de kerkgenootschappen.

Daarin zocht het Ministerie appaisement. Die wet is tot stand gekomen. Daarna was het onmogelijk, dat op staatkundig terrein die twist weder herleven zou. Die wet strekte om ieder kerkgenootschap te houden binnen de grenzen zijner regten en pligten. Dit is in staatkundigen zin apaisement. Nu is Z. Exc. het eens, dat alleen een krachtig gouvernement rust en orde kan handhaven, maar hij vraagt, of dit gouvernement niet krachtig is? Waar is de handeling, die het tegendeel bewijst?

Z. Exc. wil met den heer Groen een krachtig gouvernement, hetwelk de wet handhaaft. Niets buiten de wet, want dit is eene zenuwachtige zwakheid, maar, vraagt de Minister, waar is het bewijs, dat het Ministerie geene krachtige uitvoering aan de wet geeft? Wilde het zwak zijn en toegeven aan den zenuwachtigen aandrang van sommigen, ja, dan zou het zwak zijn, maar neen, wij willen geen valsche steunsels in godsdienstige twisten. Zulk een kracht wenschen wij niet. Het gouvernement, dat de wet handhaaft, is krachtig. Men wijze ons in bijzonderheden aan, waar wij daarin te kort geschoten zijn, maar spreke niet in algemeene termen; als een krachtig gouvernement appaiseert, dan zal de hoop van den vorigen Spr. verwezenlijkt worden.

Maar als men de godsdienst, welke onzen landaard zoo na aan het harte gaat, te baat neemt; als men dagelijks in sommige dagbladen herhaalt, dat de Regering het eene kerkgenootschap benadeelt en het andere begunstigt, dan is het voor de Regering van belang, dat in deze Kamer hulde aan de waarheid worde gedaan: zoo kan men rust in de gemoederen brengen; maar als eene dagblad-pers voortgaat de gemoederen op te wekken, en het doet voorkomen, alsof dit in de Kamer wordt goedgekeurd, dan zal men de gemoederen hoe langer hoe meer in beweging brengen, en bovendien, zij, die het doen, hebben slechts een staatkundig doel; later zullen zij het masker afleggen; en die het doen, wie zijn ze, en welke welgezinden ondersteunen hen? Zij hebben zich bovendien bedrogen in den tijd, waarin zij begonnen zijn. Zij meenden nog te zijn in 1853, toen, ten gevolge eener buitenlandsche gebeurtenis, de gemoederen geschokt waren. Niets van dat alles bestaat meer. Een eerlijk Gouvernement handhaaft elks regten. Het welgezinde deel der Natie, van welke godsdienstige gezindheid ook, zal dát Ministerie ondersteunen.

De Min. van Just. beantwoordt het aangevoerde door den heer Storm, die hem, Min. aandachtig heeft gemaakt op art. 166 der Grondwet en op den eed, daarop door de Ministers afgelegd. De Minister heeft die bepaling zeer goed voor den geest, gelijk ook die nopens de gelijke bescherming der kerkgenootschappen en die van gelijke zorg, dat allen zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wet. Op al die bepalingen hebben al de Ministers den eed afgelegd en voor hare handhaving moeten zij zorgen. En wanneer men nu van ons vordert, zegt Z. Exc., het aannemen eener Christelijke historische rigting, zoo als een ander spreker heeft gewild, dan wijken wij af van de Grondwet.

Wat nu het aangehaalde voorbeeld door den heer Storm betreft, nopens 's ministers departement, dit acht hij niet gelukkig gekozen. Al dadelijk moet hij eene opmerking maken, namelijk dat de heer Storm de verhouding der notarissen neemt zoo als het is, zonder te vragen hoe dat dit zoo gekomen is en welke mutatien er sedert hebben plaats gehad. Als die Spreker de cijfers van vroegeren tijd had genomen, dan zou hij gelijk gehad hebben. Maar thans is dit omgekeerd, en daardoor heeft zoowel de vorige als deze Regering getoond, dat zij art. 166 der Grondwet in het oog hebben gehouden.

En wat nu in het bijzonder Noordbrabant betreft, moet men vooral eene omstandigheid niet vergeten, hetgeen ook kan strekken ter verdediging der Regeringen ook van voor 1848. Deze omstandigheid is: dat het werk der notarissen oudtijds behoorde tot de gemeentelijke secretarie en die posten erfelijk en verkoopbaar waren; men had dus het

voortdurend bezit en het regt van overdragt en nu is daaruit ontstaan, dat aanvankelijk alle notarisposten in Noordbrabant waren gekomen in handen der protestanten. Maar als er nu reeds van de 97, 41 katholijke notarissen in Noordbrabant zijn (gelijk de heer Storm dit zelf erkend heeft) dan ziet men, dat de Grondwet van lieverlede in zin en geest is nagekomen, zoo als zij is vastgesteld en [illegible] geene onbillijkheid wordt gepleegd.

De heer DE BRAUW zal den heer Storm in zijne statistiek, over de wijze van bekleeding van betrekkingen in verhouding tot de bevolking, niet volgen; maar hij komt op tegen de uitlegging aan art. 166 gegeven, en welke uitlegging ook thans, naar het spreker voorkomt, door den Minister van Justitie wordt gedeeld. Z. i. wil art. 166 der Grondwet niet zeggen, dat 's lands betrekkingen evenredig naar de bevolking moeten verdeeld worden, maar wel, dat er geene uitsluiting mag plaats hebben om reden van de godsdienstige gezindheid, en dat is om te doen uitkomen de tegenstelling met hetgeen vroeger bestond, toen er eene heerschende godsdienst was; al het andere, nopens de *gelijke* verdeeling van posten, is z. i. eene ongrondwettige uitlegging van art. 166.

De Regering heeft niet te vragen wie Roomsch en wie Protestantsch is; maar wel of men voor de betrekking geschikt is: dat is het eenige waar het op aan komt; al het andere ligt buiten de Grondwet. En wat nu de rede van den Minister van Justitie aangaat wil hij vragen, of deze de Grondwet zóó heeft uitgelegd, dat hij de ambten gelijkelijk zou moeten verdeelen in verhouding tot het zielental. In dat geval zou Spreker zich daartegen ernstig moeten verzetten. Bij het begeven van kerkelijke bedieningen, ja, dan komt de belijdenis te pas: maar bij de vervulling van andere betrekkingen, moet die belijdenis er geheel buiten blijven. Anders voorziet hij juist tweedragt en onzalige verdeeldheid tusschen de belijders der onderscheidene gezindheden.

De MINISTER VAN JUSTITIE moet hierop antwoorden, dat de veronderstelling, waarvan de vorige Spreker uitgaat, onjuist is. Immers de heer Storm was begonnen met te zeggen, dat hij volstrekt geene verdeeling der posten naar het zielental verlangt. Dus die Spreker en de Minister zijn het eens met den heer de Brauw, dat daarbij alleen kennis en braafheid in aanmerking moeten komen. Daarover was dus geen verschil; maar de Minister heeft gesproken naar aanleiding van den exceptionelen toestand, waarin, met betrekking tot een bepaald onderwerp, Noordbrabant verkeert, en daaromtrent heeft de Minister eenige inlichtingen gegeven.

De heer L. D. STORM zegt, dat de Minister van Justitie de verkeerde opvatting van den heer de Brauw reeds beantwoord heeft, en dat hij daarover het stilzwijgen kan bewaren: als die spreker den aanvang zijner rede had gehoord, dan had hij zijne op dwaling rustende aanmerking kunnen terughouden. Spreker beantwoordt vervolgens het aangevoerde door den Minister van Financien, die zeide, nooit ambtenaren uit hoofde hunner geloofsbelijdenis teruggezet te hebben.

Het is verre van Spreker, om een der Ministers te verdenken. Hij wilde alleen het groot verschil doen uitkomen, dat er bestaat in de verhouding der betrekkingen met de bevolking, zoodat men, hoe gezind men overigens ook tot billijkheid is, onwillekeurig op de gedachte moet komen, dat de godsdienstige gezindheid in aanmerking zou kunnen komen. Maar hij moet toch doen opmerken, dat de Minister toch niet geheel onkundig zal zijn van de godsdienstige gezindheid der ambtenaren bij zijn eigen departement.

In antwoord op het gezegde van den Minister van Justitie, nopens het zoogenaamde secretariaat, zegt Spr. dat dat tijdstip reeds lang voorbij is; hij gelooft niet, dat daarvan nog iets over is, en dit kan dus van geen invloed meer zijn op de tegenwoordige gesteldheid. Hij wil nog slechts een voorbeeld bijbrengen: In het tweede kanton van Eindhoven zijn, op eene bevolking van 319 Protestanten en 15,274 R. Katholijken, 6 notarissen, waarvan geen enkel tot de R. C. godsdienst behoort.

Als men dat alles ziet, dan vraagt hij of men dan niet met den besten wil tot de veronderstelling moet komen dat er uitsluiting plaats heeft. Hij wil toegeven, dat de Minister de Roomsch-Katholijken niet wil terugzetten, maar met zulke voorbeelden voor oogen, heeft men toch waarlijk reden om zijne bezorgdheid niet te verbergen.

De heer SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE is het ook eens, dat de Grondwet alleen geschiktheid wil in aanmerking genomen hebben, bij het geven van gelijke aanspraak. Zijns inziens moet bij de keuze van ambtenaren op drie hoedanigheden gelet worden, als: op bekwaamheid, eerlijkheid en geschiktheid. Maar nu zegt Spr. dat het bij het doen van keuzen en de beoordeeling der geschiktheid, wel degelijk waar zal zijn, dat hij de meeste geschiktheid heeft, die overeenstemt met de godsdienstige gezindheid van de meerderheid der bevolking. Die meerdere geschiktheid mag niet uit het oog verloren worden. De historische ontwikkeling van onzen Staat brengt mede, dat het eene deel der bevolking niet evenveel geschiktheid bezit als het andere, en van daar reeds een daadwerkelijk verschil in de verhouding.

Spr. hoopt, dat de Regering zich niet uitsluitend aan de statistiek der bevolking zal houden, maar dat zij ook zal letten op de *geschiktheid* tot het bedienen van eenig ambt, dat wil zeggen, dat de benoeming zóó zij, dat de meerderheid der bevolking er mede tevreden is.

Niemand meer het woord vragende, worden de algemeene beraadslagingen gesloten.

Hoofdstuk I (*Huis des Konings*) wordt zonder beraadslaging MET ALGEMEENE STEMMEN AANGENOMEN.

De zitting is daarna tot morgen gescheiden.

Bepalingen omtrent den tijdelijken opslag van meel in entrepôt en andere bergplaatsen

Voorloopig Verslag. — Het in de Afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal gehouden onderzoek van het wetsontwerp houdende bepalingen omtrent den tijdelijken opslag van meel in entrepôt en andere bergplaatsen, gaf aanleiding tot de volgende beschouwingen en bedenkingen.

§ 1. Er waren leden die aan de beschouwingen, meer bepaaldelijk het wets-ontwerp zelf betreffende, wilden doen voorafgaan de verklaring, dat zij met genoegen in de aanbieding van dit voorstel een nieuw bewijs hadden gezien van het ernstige streven der Regering om de goede werking der wet van 13 Julij 1855 (*Staatsblad* no. 103) te verzekeren, door zooveel mogelijk de beletselen uit den weg te ruimen, die daarop eenen ongunstigen invloed zouden kunnen uitoefenen. Dit doel toejuichende, konden zij zich, behoudens enkele bedenkingen van ondergeschikten aard, wel vereenigen met het voorgedragen ontwerp, welks bepalingen, ter voorziening in ongelegenheden, die, verre van gezocht, als zeer mogelijk werden verondersteld, hoog noodig mogten gerekend worden.

Andere leden konden de noodzakelijkheid van het vaststellen van wettelijke bepalingen op dit stuk nog niet inzien. Naar hunne meening waren daaraan verschillende moeijelijkheden en bezwaren, wat de uitvoering betreft, verbonden, welke, zoo zij niet erger waren dan die men met het ontwerp wilde voorkomen, daarmede althans gelijk stonden. De vrees, dat zich schaarschte of gebrek aan meel in den aanvang van het volgende jaar zou kunnen voordoen, scheen de voorname grond voor het vaststellen van het aangebodene ontwerp, maar deze leden meenden dat in die ongelegenheid, zonder aanmerkelijk bezwaar voor 's Rijks schatkist, door administrative maatregelen zou zijn te voorzien geweest. Daarentegen scheen men bij de uitvoering dezer wet met reden moeijelijkheden te kunnen verwachten van de zijde der gemeentebesturen, waaraan lasten opgelegd worden, die niet gering te achten zijn, in de volbrenging waarvan dezen, hoe gewillig ook, zouden kunnen te kort schieten tot groot nadeel voor de belanghebbenden. En in geval sommige besturen, in verband bijv. met hunne eigene inzigten en genomene beslissingen, wat den gemaal-accijns betreft, minder gunstig voor de wet gezind en minder bereidvaardig mogten zijn, zouden deze moeijelijkheden in verdubbelde mate door de belanghebbenden kunnen worden ondervonden. Ten opzigte van zoodanige besturen waren de bepalingen der wet niet imperatief genoeg. Voor het platteland vooral werden deze voorschriften nog al bezwarend, zoo niet, wat sommige gemeenten betreft, welligt onuitvoerlijk geacht.

§ 2. Een ander bezwaar van vele leden, waaraan, huns inziens, wil de wetgever billijk zijn, bepaaldelijk dient te worden te gemoet gekomen, is, dat de maatregel ook niet uitgestrekt is tot meel op geadmodieerd terrein bereid en van daar uitgevoerd naar plaatsen waar de belasting niet bij admodiatie wordt geheven. De fabrieken, die dit meel bereiden, worden niet gecontroleerd, gelijk de gewone graanmolens, maar de accijns van dat meel geheven eerst dan wanneer het het geadmodieerde terrein heeft verlaten en elders is opgeslagen. De uitvoer van dit meel heeft plaats naarmate van de behoefte van afzet der fabrieken die het bereiden, tengevolge waarvan er zich op niet geadmodieerd terrein eene aanzienlijke hoeveelheid daarvan kan bevinden, die voor 1o. Januarij 1856 niet zal zijn verbruikt. Indien dit meel niet in entrepôt of in de bewaarplaatsen, bij deze wet bedoeld, mag worden opgeslagen — en dit schijnt niet te betwijfelen te zijn, ook met het oog op de stellige verklaring in de Memorie van Toelichting, dat de maatregel zich bepaalt tot meel *regtstreeks met accijns-quitantie van den molen aangevoerd.* — dan zullen de eigenaren daarvan, die den accijns evenzeer hebben betaald als andere houders van meel, dat van den molen naar de bergplaatsen wordt gevoerd, verstoken blijven van de restitutie die deze laatsten genieten. Het geval kan zich ook voordoen, dat van dit meel aanvoeren geschieden na den 15den Dec., en dan zullen ook die partijen niet in entrepôt mogen worden gebragt en de accijns moeten worden voldaan. In zoover het wets-ontwerp strekken moet om te voorkomen dat er gebrek aan meel in den aanvang van 1856 heersche, beantwoordt het althans in dit opzigt niet aan de bedoeling, omdat daaruit aanleiding zal worden genomen om van nu af het meel uit die fabrieken, dat bij de bakkers in sommige streken vrij algemeen in gebruik schijnt, niet meer in te voeren.

§ 3. Een groot bezwaar werd door dezelfde leden in den termijn gevonden, die volgens art. 13 van het ontwerp eerst den 15 December aanvangt. Zij hadden daarbij voornamelijk het oog op den aanvoer van meel uit Limburg. Door de fabrieken, zoowel in gemeenten waar de heffing bij admodiatie plaats heeft, als die, welke volgens de wet van 28 Junij 1854 (*Staatsblad* no. 101) werken, worden groote hoeveelheden zoogenaamde *bloem* naar de noordelijk gelegen provincien afgezonden. Zoowel het ongunstige saizoen als de waarschijnlijkheid van vorst zullen deze bezendingen tegenhouden, die, om te voldoen aan de bepaling, dat het meel *regtstreeks van den molen* moet worden aangevoerd, derhalve na 15 December moeten worden verzonden. Het scheen wenschelijk voor die of dergelijke fabrieken den termijn uit te breiden, en aan haar de vrijheid te geven om van nu af of althans vóór den 15 December uit te voeren en op te slaan.

Kwam dit middel der Regering niet raadzaam voor, dan scheen het, ook ter bereiking van haar doel, omdat, gelijk reeds gezegd is, de bakkers aan dit meel voortdurend groote behoefte hebben, niet ondoelmatig, dat voor dit meel, na den 15den Dec. afgezonden en tot 1 Jan. ten gevolge van vorst onder weg gebleven, restitutie van den betaalden accijns worde gegeven.

§ 4. Verschillende leden zouden liever gezien hebben het voordragen van maatregelen tot uitvoering van he eerste der beide in de Memorie van Toelichting genoem middelen, strekkende om de ingezetenen in de gelegenhe te stellen reeds met 1o. Januarij van onbelast meel gebru te maken. Daardoor zou toch, huns inziens, te gemo zijn gekomen aan nog een regtmatig bezwaar tegen de voordragt. Daarin is alleen sprake van *meel*, en evenw kunnen zich twee gevallen voordoen, die billijkerwijs rest tutie van betaalden accijns voor *graan* schijnen te vorderen Het kan namelijk gebeuren, dat naar den molen gebra graan, en volgens art. 3 voor opslag bestemd, wegens win stilte niet vermalen wordt, zoodat het met 1o. Jan. nog op d molen ligt. Evenzeer is het mogelijk, dat op hetzelfde tijdsti op den molen geheel of gedeeltelijk onvermalen ligt, graa dat aangegeven is om voor het dadelijk verbruik te worde gemalen. In beide gevallen zou, volgens dit ontwerp, gee teruggaaf van accijns plaats hebben, hetgeen toch voor d belanghebbenden, en vooral voor hem, die in het eers aangewezen geval verkeert, niet zonder hardheid zou zij Was eene aanpeiling der molens met 1o. Januarij voorge schreven, dan zou die hardheid uit den weg zijn geruim Enkele leden vroegen, of dit niet mogelijk ware, ook m behoud van de thans aan het ontwerp gegevene strekkin

Art. 1. In verband met het dadelijk voorgaande wensch ten enkele leden ook het ongemalen graan, waarover da gesproken is, in het hier bedoelde voorregt te doen deele

Andere leden verlangden dat op deze bewaarplaatsen toe passelijk verklaard werden de bepalingen der algemeen wet op de publieke entrepôts.

Art. 2. Behalve de moeijelijkheid om voor alle gemeente geschikte bewaarplaatsen te vinden, worden hier aan ge meenté-besturen nog verschillende omslagtige werkzaamhed opgelegd, die de vrees bij eenige leden deden ontstaan, da die besturen daarmede in den korten tijd, welke nog ove schiet, niet gereed zullen komen. Het vaststellen van he bedoelde tarief zal zoo gemakkelijk niet gaan, vooral indie het den loop volgen moet, bij de artt. 232, 233 en 23 der gemeentewet voorgeschreven. Is dit het geval niet, da scheen eene uitdrukkelijke bepaling in dien zin noodig.

Aangaande de kosten in alin. 4 bedoeld waren andere leden van meening, dat zij door de gemeenten zonder ver goeding door belanghebbenden behoorden te worden gedrage Zij zullen toch niet van zulk een hoog bedrag zijn, da de gemeentekas ze niet gemakkelijk zoude kunnen drage

Weder andere leden konden in de vierde alinea niet lezen, da er ook voor *huur* der gebouwen door de belanghebbende zal moeten worden betaald, daar er slechts sprake is va *kosten van opslag*.

Alin. 5. Waarom, vroegen sommige leden, hier de *rijks-ontvanger* met de ontvangst belast van gelden allee ten behoeve der gemeente uitbetaald? Ook herinnerden a deren dat er gemeenten zijn waar de *rijks-ontvanger* ni met de inning van den accijns op het gemaal belast is.

Artt. 4 en 5. Sommige leden meenden dat hier ook va *graan* sprake behoort te zijn, en dat daaronder ook schijne te moeten worden opgenomen de *maïs* en de *Egyptisch rogge*, zoodat het artikel mitsdien ook het meel uit d graansoorten zal moeten bevatten.

De redactie van art. 5 scheen ook minder gelukkig. He klonk toch wonderlijk te hooren: «*bevinding — doet*» en minder juist is het te zeggen, dat de *belasting verbeurd* is, daar eigenlijk de restitutie van den betaalden accijns in het geval bij het artikel bedoeld, verbeurd zal zijn.

Art. 7. Tegen de bepaling, zoo als zij daar ligt, bestor den bij sommige leden bezwaren. Het zou toch kunnen ge beuren dat door de administratie de minst geschikte dage wierden vastgesteld of die vaststelling op het onvoordeelig voor de belanghebbenden geschiedde. In verband met d feestdagen, die in het laatst van het jaar voorkomen, zo zoo iets zelfs gemakkelijk kunnen gebeuren. Minder doe matig zou het, ook met het oog op windstilte, zijn, d beide dagen achter elkander volgende te nemen. Daarom kw men meer bepaalde voorschriften in dit opzigt noodig voo en vooral de uitdrukkelijke aanwijzing van den laatste dag van het jaar. Van deze leden wenschten eenigen da in grootere gemeenten de bewaarplaatsen niet gedurend drie uren maar den ganschen dag voor den opslag zoude zijn opengesteld.

Art. 10. «*Volgens het slot.*» Ware het niet beter [illegible] zeggen: *Volgens de slotbepaling.*

Art. 13. Met het oog op de verschillende in dit versl ontwikkelde bezwaren, kon het voorzigtiger zijn den te mijn van in werking treden der wet te bepalen op de dag der afkondiging. Het zou toch mogelijk kunnen zij dat zij nog vóór den 15 December ter afkondiging gere lag.

Aldus vastgesteld bij de Commissie van Rapporteurs, de 15 November 1855.

VAN REEDE VAN OUDTSHOORN, VAN ECK, TE BRUGGEN HUGENHOLTZ, HOEKWATER, VA FOREEST.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.